

Finansdepartementet
v/Øystein Schönberg-Grevbo
Postboks 8008 Dep

0030 OSLO

Oslo, 20.12.2018
Deres ref.: 18/3704-1, Vår ref.: 18/476
Saksbehandler: Richard Ragnarsøn

Informasjon fra Statistisk sentralbyrå i arbeidet med statistikklovutvalgets utredning NOU 2018:7

Statistisk sentralbyrå viser til mottatt brev av 1.10.2018 og vedlagt følger informasjon om nasjonalt program for offisiell statistikk med siktemål å besvare de spørsmål som er gitt i brevets del 1. Dersom det er behov for mer informasjon på enkelte områder må dere gjerne komme tilbake med ytterligere spørsmål.

Med vennlig hilsen

Geir Axelsen
administrerende direktør

Vedlegg

Informasjon om nasjonalt program for offisiell statistikk

Finansdepartementet ber om Statistisk sentralbyrås vurderinger av viktige, praktiske sider ved hvordan et nasjonalt program for offisiell statistikk kan gjennomføres. Nedenfor forsøker vi så langt det har vært mulig innenfor den gitte tidsrammen å gi de vurderingene som etterspørres, og i den rekkefølge som etterspørres i brevet. Dersom det er behov for ytterligere informasjon eller avklaringer, vil vi være behjelpelige med det.

Innhold

1	Oppsummering.....	2
2	Statistikkområder som kan inngå i et program.....	8
2.1	Offisiell statistikk.....	8
2.2	Kriterier for at statistikkområder kan inngå i programmet	8
2.3	Skisse til et statistikkprogram	9
2.4	Om emneinndeling – en klassifikasjon av offisiell statistikk	16
3	Internasjonale statistikkforpliktelser	17
3.1	Offisiell statistikk i et globalt statistikkssystem	17
3.2	Internasjonale krav til offisiell statistikk	18
3.3	Internasjonale organisasjoner som innhenter nasjonal offisiell statistikk	19
3.4	Internasjonale forpliktelser som er retningsgivende for statistikkprogrammet	22
4	Liste over statistikker	22
5	Årlig arbeidsprogram	24
6	Faglig uavhengighet	25
6.1	Nærmere om faglig uavhengighet	26
6.2	Forholdet til EUs detaljerte statistikkregelverk	28
6.3	Programmets detaljeringsgrad og forholdet til andre bestemmelser i lovutkastet ...	29
6.4	Beslutningsprosessen.....	29
7	Samordning	29
7.1	Endringer i løpet av programperioden og gjennom året.....	31
8	Høring av brukere	31
8.1	Dagens situasjon	31

8.2	Hvordan sikre innspill fra brukere på et tidlig tidspunkt?.....	33
8.3	Oppsummering.....	34
9	Standardisering og opplæring.....	34
10	Kvalitetskontroll	35
10.1	Retningslinjer for europeisk statistikk	36
10.2	Et system for kvalitetskontroll av offisiell statistikk.....	37
10.3	Fagfellevurdering	38
10.4	Kvalitetsevaluering.....	38
10.5	Kvalitetsgjennomganger	39
10.6	Samarbeid med Statistikkrådet.....	40
10.7	Organiseringen av kvalitetsarbeidet	40
11	Statistikkportal	42
11.1	Hvordan løser andre statistikkbyråer dette?	43
11.2	Hvordan kan Statistisk sentralbyrå løse dette?	45
12	Tidsramme statistikkprogram	47
13	Administrative og økonomiske konsekvenser	48
14	Informasjon til Statistikkrådet.....	51
15	Vedlegg.....	52
15.1	Nye og nedlagte statistikker i Statistisk sentralbyrå	52
15.2	Om rådgivende utvalg	54
15.3	Om brukerforum	55
15.4	Referat fra møte i Statistikkrådet 3. desember 2018	63

1 Oppsummering

Statistikkområder som kan inngå i et program

Det nasjonale statistikkprogrammet skal prioritere og avgrense hva som er offisiell statistikk, fordele ansvarsområder, gi legitimitet og være en ramme for opplysningsplikt og deling av data innen statistikksystemet samtidig som det skal være fremoverskuende for kommende periode¹. Programmet skal også omfatte andre potensielle produsenter av offisiell statistikk

¹ Programperioden er ikke eksakt angitt, men antas å være mellom tre til fem år.

enn Statistisk sentralbyrå (SSB), slik at kartlegging av hva som kan være offisiell statistikk, må gå hånd i hånd med etableringen av programmet. Programmet bør ikke være for detaljert hvis det skal besluttes av Kongen i statsråd og heller ikke for generelt hvis det skal fungere etter formålet.

Vurderinger: SSBs eksisterende emneinndeling danner utgangspunkt for programmet. De 21 hovedemnene antas å kunne dekke all offisiell statistikk, også statistikk produsert av andre myndigheter. Enkelte kriterier for å definere offisiell statistikk beskrives noe mer i detalj, men dette finnes det ingen enkel oppskrift for, noe som diskuteres både i NOU 2018: 7² og internasjonalt. Hovedemnene suppleres med 90 delemner, og her vil det sannsynligvis være behov for tilpasninger gitt andre myndigheters behov for klassifisering av offisiell statistikk som de produserer. Delemne vil være nivået som programmet utarbeides på, og en tekstlig beskrivelse av delemnene, inkludert formål og utviklingsbehov, vil etter vår mening være tilstrekkelig for ansvarsdeling av statistikkproduksjon mellom produsenter av offisiell statistikk. Delemnene består igjen av statistikkprodukter, som ikke bør være en del av det formelle programmet som skal vedtas av Kongen i statsråd. Det kan tenkes at det av vedtak om statistikkprogram fremgår at SSB skal etablere og vedlikeholde en oversikt over statistikkprodukter som omfattes av programmet.

Internasjonale statistikkforpliktelser

Internasjonale statistikkforpliktelser særlig gjennom EØS-avtalen, men også overfor andre internasjonale organisasjoner, omfatter mesteparten av statistikken som SSB produserer. Andre myndigheter står også overfor en god del internasjonale statistikkforpliktelser. Disse legger føringer både på kvalitet og hva som skal produseres av statistikk. Det vil dermed være naturlig å anta at mesteparten av den internasjonalt rapporterte statistikken tilfredsstillende de krav som stilles til offisiell statistikk, og dermed bør den inngå i statistikkprogrammet.

SSB har god oversikt over forpliktelser og rapportering til Eurostat gitt i vedlegg XXI til EØS-avtalen (Statistikk) og gjennom rapporter fra EDAMIS³. Forpliktelser overfor andre internasjonale organisasjoner er ikke like tydelige i og med at de ikke er direkte lovpålagte og fordi mange internasjonale organisasjoner gjenbruker allerede rapportert statistikk, for eksempel fra Eurostat. Av den grunn har SSBs rapporteringer blitt kartlagt gjennom å spørre statistikkseksjonene i SSB. Imidlertid eksisterer ikke en samlet oversikt over andre myndigheters rapportering internasjonalt (foruten til Eurostat) eller krav de står overfor. Dette vil kreve en separat kartlegging som det ikke var tid til innenfor fristen.

Vurderinger: Gjennom denne prosessen har en fått bedre og mer samlet oversikt over andre internasjonale forpliktelser (det vil si utenom EU) enn tidligere, og disse må det tas hensyn til når programmet skal utarbeides. Imidlertid vil de i stor grad være sammenfallende med EU-kravene, men ikke alltid. Det gjenstår kartlegging av andre statistikkprodusenters forpliktelser, som for eksempel Helsedirektoratets rapporteringer til WHO med videre. Det er heller ikke klart om alle disse andre rapporteringsforpliktelsene fordrer at det eksisterer offisiell statistikk

² NOU 2018: 7 er Statistikklovutvalgets utredning Ny lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå.

³ EDAMIS (Electronic Dataflow Administration and Management Information System) er Eurostats system for å rapportere statistiske data til Eurostat gjennom et såkalt single entry point.

på områdene det skal rapporteres for. Dette vil måtte vurderes konkret. Det anbefales at alle departementer som er ansvarlige for internasjonale avtaler og multilateralt samarbeid, høres.

Liste over statistikker

En liste over statistikker som inngår i statistikkprogrammet som omfatter mer detaljer enn hva statistikkprogrammet antas å kunne romme, vil være nyttig og nødvendig i samordningen av offisiell statistikk. Delelmene som forutsettes å utgjøre grunnstammen i statistikkprogrammet, bygger på statistikkprodukter. SSB har om lag 320 statistikkprodukter som alle er innplassert i et delemne etter primærplassering. Det vil være hensiktsmessig å operere med et nivå under delemne for å klassifisere hvilke statistikker som kan betegnes som offisielle. En slik liste kan utgjøres av statistikkproduktene.

Listen over statistikker vil utgjøre all norsk offisiell statistikk, men det foreslås ikke at listen skal vedtas av Kongen i statsråd sammen med statistikkprogrammet. En kan eventuelt komme tilbake til spørsmål om eventuelle prosedyrer for hvordan listen bør besluttes og hvordan en skal beslutte endringer i den. Behov for innovasjon, endrete brukerbehov, effektivitetshensyn eller andre samfunnsendringer kan utløse behov for endringer i listen over statistikker i programperioden. Imidlertid bør ikke potensielle endringer være av en slik art at de kommer i konflikt med formålet til programmet og de ulike delelmene. Endringer må derfor kunne understøtte mål og prioriteringer i programmet.

På nåværende tidspunkt foreligger heller ikke statistikkprodukter for andre myndigheters statistikkproduksjon i SSBs klassifikasjon, og disse må derfor utarbeides. Det må også oppnås enighet om hva som skal inngå av kjennemerker i listen over statistikker.

Vurderinger: SSB mener at det som omtales som et supplerende rullerende vedlegg i NOU 2018: 7, bør være en liste over statistikker med utgangspunkt i SSBs statistikkprodukter samt med tillegg av andre statistikkmyndigheters statistikkprodukter. Denne listen vil gi en oversikt over hva som er offisielle statistikker, og representerer i så måte en oppsplitting av delelmene. Den vil også inneholde opplysninger om hvilke myndigheter som er ansvarlige på produktnivå, finansieringskilde, internasjonal rapportering med mer. For å sikre fleksibilitet og utvikling i programperioden bør listen kunne oppdateres årlig. Oppdateringer foretas av den aktuelle myndighet som informerer Statistikkrådet. Det vil være full transparens om listen over statistikker som SSB vedlikeholder og publiserer på statistikkportalen.

Årlig arbeidsprogram

De ulike statistikkproduserende myndighetene må sikre at statistikkprogrammet følges opp av årlige program eller virksomhetsplaner hos den enkelte myndighet.

Det flerårige statistikkprogrammet vil implementeres gjennom årsplaner, og denne prosessen vil mest sannsynlig være sammenfallende med de enkelte statistikkprodusentenes budsjettprosesser. Årsplanene må gjenspeile intensjonene og forpliktelsene som følger av statistikkprogrammet, men det forventes ikke ytterligere samordning av årsplanene.

Vurderinger: Det legges ikke opp til samordning av årsplaner. For SSBs del antas det at årsplanene tar opp i seg og dels struktureres rundt statistikkprogrammet, herunder årlige endringer i produktlisten for de relevante delene av SSBs virksomhetsplan. For andre

myndigheter er det viktig at produksjon av offisiell statistikk prioriteres i tilstrekkelig grad slik at krav og forventninger som følger av programmet kan gjennomføres.

Faglig uavhengighet

Begrepet faglig uavhengighet er sentralt i Retningslinjer for europeisk statistikk og FNs ti prinsipper for offisiell statistikk. Begrepet blir drøftet i lys av disse internasjonale prinsippene samt den europeiske statistikkloven og lovutkastet gitt i NOU 2018: 7. Et detaljert statistikkprogram bestemt av andre kan komme i konflikt med den faglige uavhengigheten til SSB og andre myndigheter som produserer statistikk i tilfeller der detaljeringsgraden også gir føringer på metodevalg, kvalitet og konfidensialitet med videre.

Det eksisterer ikke klare skillelinjer for når beslutninger om hva som skal inngå i et program blir på slikt detaljnivå at de også påvirker hvordan statistikken skal utarbeides og formidles. Denne grensedragningen er utfordrende å beskrive presist.

Vurderinger: SSB foreslår et program på delemnenivå med utdypende beskrivelser, og på dette nivået vil sannsynligvis ikke beslutningen om hva som skal produseres komme i konflikt med den faglige uavhengigheten. Likevel tilrås det at dersom det fremkommer omfattende endringer i programmet som følge av høringsrunden, bør SSB få en mulighet til å uttale seg før endelig beslutning. Det anbefales også at et program på delemnenivå vil være tilstrekkelig detaljert for opplysningsplikt og deling av data innen systemet, henholdsvis §§ 3-1 og 3-4 i forslag til ny statistikklov.

Samordning

Utarbeidelse og samordning av det første statistikkprogrammet vil være særlig krevende i og med at verktøyene for samordning ikke er på plass, som emneinndeling, prosedyrer og et samordningsråd. Det er også første gang man skal etablere et forpliktende program for all norsk offisiell statistikk. I og med at offisiell statistikk skal defineres gjennom programmet og vedtas av Kongen i statsråd, vet en ikke på forhånd hva som er offisiell statistikk, men en må kartlegge hva som potensielt kan utgjøre offisiell statistikk og de ulike ansvarlige myndighetene for de ulike statistikkene.

Vurderinger: En bør utnytte de samordningskanalene som er til stede i dag, som Statistikkrådet, det nåværende i en overgangsfase, og SSBs nettverk med bilaterale kontakter fra toppleder møter til fagmøter. Imidlertid må det sikres at en kommer frem til et programforslag, og siden det er SSB som skal fremme forslaget, bør det understrekes, helst i loven, at programforslaget utarbeides av SSB etter samråd med Statistikkrådet. Det bør også utarbeides prosedyrer for oppdateringer av listen over statistikker i løpet av programperioden, og dette bør også samordnes av Statistikkrådet under ledelse av SSB.

Høring av brukere

For å sikre et best mulig utgangspunkt for et relevant program er det formålstjenlig å høre sentrale brukere så tidlig som mulig i prosessen med utarbeidelse av et statistikkprogram. Det eksisterer ikke et overordnet brukerorgan for offisiell statistikk. Statistikkrådet består av produsenter, som riktignok også til en viss grad inngår i virksomheter som selv er brukere, og i mange henseender er nært på brukere, innenfor egne ansvarsområder.

Vurderinger: For SSBs statistikker eksisterer en rekke brukerfora (særlig innenfor personstatistikk) og rådgivende utvalg (særlig innenfor økonomisk statistikk), og det vil være naturlig å bygge på disse eksisterende kanalene og tilpasse møter og konsultasjoner til programplanleggingen. I tillegg fins det noen tverrgående brukerfora som en kan vurdere å utvikle videre. Det bør også legges opp til at offentlighetens behov fanges opp gjennom for eksempel tilbakemeldinger og spørsmål som måtte komme for eksempel på ssb.no eller etter hvert på statistikkportalen. Forskere og fagstatistikere i SSB har også omfattende kontakt med brukere, og innspill gjennom disse kanalene bør også benyttes i kartlegging av brukerbehov. Utvikling av prosedyrer og rutiner for bedre utnyttelse av eksisterende brukerkontakt vil være et hovedvirkemiddel for å oppnå bedre og tidligere brukerinvolvering. Imidlertid er det opp til de andre myndighetene å høre sine brukere foruten det som fremkommer i Statistikkrådet. Det er ikke avklart hvordan SSBs styre eller råd vil trekkes inn i arbeidet med statistikkprogrammet, og herunder om det skal ha en rolle utover SSBs ansvarsområde.

Standardisering og opplæring

Statistisk sentralbyrå er den sentrale statistikkprodusenten og vil fungere som normgiver og kunnskapsbase i det, etter lovforslaget, mer formaliserte norske statistikksystemet som fordrer mer samordning og koordinering.

Enkelte standarder og klassifikasjoner er veldig fagspesifikke, og det er ikke hensiktsmessig at SSB skal ha ansvar for alle nasjonale standarder. Flere av SSBs kurs som kan være nyttige for andre norske statistikkmyndigheter, er tilpasset SSB og SSBs ansatte for eksempel ved at man bruker eksempler fra SSBs statistikker som ikke uten videre kan åpnes opp for eksterne.

Vurderinger: SSB skal ha ansvar for og skal gjøre tilgjengelig nasjonale standarder som er tverrgående, som for eksempel Standard for næringsgruppering. Dette er slik det i praksis er i dag. De andre statistikkproduserende myndighetene må også gjøre sine standarder tilgjengelig for eksempel gjennom egne hjemmesider og statistikkportalen. SSB bør tilby relevante kurs til statistikkprodusentene som er representert i Statistikkrådet.

Kvalitetskontroll

Offisiell statistikk må tilfredsstillende kravene til kvalitet som er gitt i § 2-2 i forslaget til ny statistikklov. Disse bygger på og er utdypet i blant annet Retningslinjer for europeisk statistikk. Et kvalitetssystem for offisiell statistikk bør dermed bygge på disse retningslinjene, og de spiller en sentral rolle i SSBs kvalitetsgjennomgang og EUs fagfellevurdering (peer reviews). Et kvalitetskontrollsystem vil måtte dekke både institusjonelle sider og kvalitet på enkeltstatistikker.

SSB foreslår at kvalitetsarbeidet bygger på SSBs egne erfaringer fra kvalitetsgjennomgang og peer reviews samt at en lærer av erfaringene i Danmark og Sverige, som står overfor lignende krav om kvalitetsmonitorering. Medlemmer av Statistikkrådet bør inkluderes i dette arbeidet.

Vurderinger: Det bør etableres et system for kvalitetskontroll basert på peer reviews (europeisk ansvar, ca. hvert 7. år), kvalitetsevaluering (på hovedemnenivå for SSB og på myndighetsnivå for andre, årlig) og kvalitetsgjennomganger (på statistikkproduktnivå 2-3 i året i SSB og 2-3 i året for andre myndigheter). Resultatene fra kvalitetsevaluering og kvalitetsgjennomgang samt oppfølging av fagfelleevaluering sammenfattes i den årlige kvalitetsrapporten for offisiell statistikk.

Statistikkportal

En statistikkportal vil både være til hjelp for brukerne i og med at den vil inneholde en oversikt over all offisiell statistikk, og den vil være til hjelp i samordningen og informasjonsdelingen innad i statistikksystemet.

Begrepet statistikkportal kan tolkes vidt. SSB har vurdert hvordan andre land som har statistikkportaler har løst dette. Spennet er stort fra en helintegrert løsning som Sveriges, der statistikkportalen fungerer som en statistikkbank og inneholder en statistikkalender, til for eksempel Irlands med et eget nettsted med lenker til de ulike produsentene og de relevante statistikkene.

Vurderinger: SSB presenterer to alternative løsninger: En integrert løsning på ssb.no som vil være ressurskrevende, og en lite ressurskrevende løsning som innebærer et eget nettsted med lenker. SSB anbefaler sistnevnte.

Tidsramme statistikkprogram

I og med at store deler av loven avhenger av at offisiell statistikk innrammes og reguleres av et statistikkprogram, vil det være formålstjenlig å få på plass et program så raskt som mulig etter at loven er vedtatt.

Det vil være utfordrende å etablere et program første gang, og verktøyene for å samordne og bygge et statistikkprogram er ikke på plass fra starten av.

Vurderinger: Det må gjøres et grundig arbeid første gang der også de andre statistikkprodusentene involveres på en strukturert måte og brukerne høres. Dette vil ta noe tid, men arbeidet bør forseres så raskt det lar seg gjøre etter at loven er vedtatt.

Administrative og økonomiske konsekvenser

Statistikkprogrammet er ikke etablert, og det knytter seg usikkerhet til å anslå ressursmessige implikasjoner om prosesser og tiltak som vil være nødvendige, og som en ikke kjenner i detalj. Det anslås hvilke ekstra ressurser det kreves for å etablere et program, og drifte det og de tilhørende aktivitetene som er nevnt i brevet fra Finansdepartementet.

Vurderinger: SSB anslår de ressursmessige implikasjonene fordelt etter noen hovedaktiviteter. Ambisjonsnivået er generelt lagt på et moderat nivå. Det inkluderes ikke ressurser som går med til statistikkproduksjonen som følge av endringer i statistikkporteføljen, endrede ansvarsområder, nye behov og økte kvalitetskrav.

Informasjon til Statistikkrådet

Statistikkrådets medlemmer er gjort kjent med innholdet i brevet fra Finansdepartementet. Brevet ble distribuert til Statistikkrådet i forkant av møte i rådet 3. desember, hvor også ulike deler av vårt arbeid med tilsvar til brevet ble presentert og diskutert.

2 Statistikkområder som kan inngå i et program

2.1 Offisiell statistikk

Samfunnet har behov for relevant statistikk som «kan bidra til allmenn folkeopplysning og understøtte analyse, forskning, beslutningstaking og generell samfunnsdebatt» ifølge § 1-1 i forslag til ny statistikklov. Statistikk som er egnet til å oppfylle formålene beskrevet i § 1-1, og som omfattes av nasjonalt statistikkprogram, betegnes som *offisiell statistikk* ifølge § 1-3. Det nasjonale programmet for offisiell statistikk «angir hvilke statistikkområder som skal dekkes, og hvilke offentlige myndigheter som er ansvarlige for statistikkene.» Forslag til program forberedes av Statistisk sentralbyrå i samråd med Statistikkrådet, og programmet vedtas av Kongen i statsråd.

De statistikkene som inngår i programmet, må oppfylle kvalitetskrav til offisiell statistikk gitt i § 2-2 som bygger på Retningslinjer for europeisk statistikk. Offisiell statistikk fungerer i så måte som et bumerke (label) for kvalitet.

2.2 Kriterier for at statistikkområder kan inngå i programmet

Det norske statistikksystemet med SSB i sentrum har lang erfaring med produksjon av offisiell statistikk, og statistikken som produseres i dag av SSB og andre offentlige myndigheter, svarer i all hovedsak på brukerbehov. Dette er bekreftet gjennom blant annet fagfellevurderinger (peer reviews) og brukerundersøkelser. Statistikkporteføljen har ikke vært statisk, men har utviklet seg over tid, og SSB oppretter nye og legger ned statistikker som respons på samfunnsutviklingen, nye brukerbehov og andre endringer, se vedlegg 15.1. Derfor er det naturlig å legge til grunn SSBs statistikkproduksjon som et utkast til statistikkprogram. Dette utgangspunktet vil måtte suppleres med statistikk fra andre produsenter i dagens Statistikkråd, og som et minimum med statistikk som inngår i europeisk statistikk. Denne statistikken må også tilfredsstillende kvalitetskravene gitt i § 2-2, og statistikken vil dermed kunne klassifiseres som offisiell.

Statistikkrådet er ikke et brukerråd og fanger ikke nødvendigvis opp brukerbehov utenfor de områdene som dekkes av medlemmene, samt at det er heller ikke gitt at alle andre relevante produsenter av statistikk er medlem av dagens Statistikkråd.

Statistikk som det er knyttet internasjonale statistikkforpliktelser til, vil som regel inngå i et nasjonalt statistikkprogram, se kapittel 3 for en oversikt over forpliktelsene.

Nasjonalregnskapet er en del av den offisielle statistikken, og en rekke statistikker inngår i nasjonalregnskapet, som for eksempel næringsstatistikker. Statistikker som er nødvendige for å utarbeide nasjonalregnskapet, bør derfor også inngå i et nasjonalt statistikkprogram. Det kan

også være flere regnskapssystemer eller lignende, som for eksempel miljøøkonomiske regnskap og finansregnskap, som krever at en ser flere statistikker og datakilder i sammenheng, og som igjen kan legge føringer på hva som bør inngå i et nasjonalt statistikkprogram.

NOU 2018: 7 beskriver ikke ytterligere karakteristika ved statistikker eller områder som medfører at de bør betegnes som offisielle og inkluderes i et nasjonalt statistikkprogram, men mye dekkes gjennom de statistiske prinsippene og kvalitetskravene gitt i § 2-2. Disse er utdypet i Retningslinjer for europeisk statistikk og i FNs 10 prinsipper for offisiell statistikk, samt tilhørende utdypende kommentarer og beskrivelser gitt for eksempel i Quality Assurance Framework til Retningslinjer for europeisk statistikk, FNs generiske statistikklov og i FNs håndbok for offisiell statistikk.

2.3 Skisse til et statistikkprogram

Et statistikkprogram kan utarbeides på ulike måter, men det er hensiktsmessig at det bygger på en klassifisering av statistikker. Denne bør deles inn i emner for eksempel etter hvilket område av samfunnet eller type samfunnssektorer som beskrives, og være mest mulig tjenlig og informativ også for brukere. Oppbyggingen bør være hierarkisk, og emnene bør være gjensidig utelukkende. SSB har utarbeidet et forslag til en slik klassifisering som bygger på en eksisterende klassifisering som SSB bruker, se kapittel 2.4.

SSB foreslår at programmet deles inn i hovedemner som igjen deles inn i delemner. SSB opererer med 21 hovedemner og 90 delemner og 320 statistikkprodukter som er tilordnet delemnene. Hovedemnene er såpass vide at de sannsynligvis også dekker statistikk som produseres av andre myndigheter, både i og utenfor Statistikkrådet⁴. Emneinndelingen må også åpne for revisjoner slik som alle statistiske klassifikasjoner er gjenstand for med ulike mellomrom.

Det vil være behov for å supplere dagens antall delemner noe for å dekke statistikk som produseres av andre, gitt at denne skal klassifiseres som offisiell. De fleste hovedemner vil omfatte statistikk som også produseres av andre myndigheter enn SSB. Det vil være flere tilfeller der både SSB og en eller flere myndigheter skal ha ansvar for statistikker som naturlig faller inn under samme delemne. En fordeling av ansvar på delemnenivå gitt dagens statistikkproduksjon vil sannsynligvis fordele at klassifikasjonen endres eller at enkelte av de eksisterende delemnene splittes opp. Dette ble gjort i Sverige der ansvar for ulike delemner er fordelt på ulike myndigheter. En slik inndeling vil være vanskeligere å få til i de tilfellene der SSB og andre myndigheter produserer statistikk innenfor de samme delemnene i og med det ikke eksisterer en ansvarsfordeling i utgangspunktet. Det legges til grunn, som i NOU 2018: 7, at SSB skal være den sentrale statistikkmyndigheten og ha et helhetlig og overordnet ansvar for offisiell statistikk.

En tekstlig beskrivelse av delemnet med formål og utviklingsbehov vil imidlertid kunne belyse statistikkproduksjon og ansvarsforhold nærmere. En mer entydig ansvarsdeling mellom myndigheter vil kunne beskrives for de enkelte statistikkproduktene. Delemnene og

⁴ Eksempelvis vil også meteorologisk statistikk eller statistikk over språkferdigheter som er to områder det kan bli aktuelt å inkludere hvis brukerbehov tilsier det, kunne innlemmes innenfor denne emnestrukturen.

statistikkproduktlisten må oppdateres som følge av andre myndigheters statistikkproduksjon, og eventuelt nye områder og produkter som følge av brukerbehov.

2.3.1 Hovedemner

De 21 hovedemnene som her er foreslått å danne grunnlaget for statistikkprogrammet, og som det bør utarbeides offisiell statistikk for, er følgende:

- 1 Arbeid og lønn
- 2 Bank og finansmarked
- 3 Befolkning
- 4 Bygg, bolig og eiendom
- 5 Energi og industri
- 6 Helse
- 7 Inntekt og forbruk
- 8 Jord, skog, jakt og fiskeri
- 9 Kultur og fritid
- 10 Nasjonalregnskap og konjunkturer
- 11 Natur og miljø
- 12 Offentlig sektor
- 13 Priser og prisindekser
- 14 Sosiale forhold og kriminalitet
- 15 Teknologi og innovasjon
- 16 Transport og reiseliv
- 17 Utdanning
- 18 Utenriksøkonomi
- 19 Valg
- 20 Varehandel og tjenesteyting
- 21 Virksomheter, foretak og regnskap

2.3.2 Eksempel på hvordan et program kan utformes

SSB har valgt ut to hovedemner for å illustrere hvordan et statistikkprogram kan utformes i praksis. Det første eksempelet er hovedemnet Arbeid og lønn, der det er andre myndigheter (NAV) i tillegg til SSB som produserer statistikk. Det andre eksempelet er Utenriksøkonomi, hvor en antar at det ikke er andre myndigheter enn SSB som produserer offisiell statistikk.

Beskrivelsen er basert på hvordan statistikkene og emnene beskrives i dag, og mangler dermed et fremoverskuende element i programteksten, for eksempel hva en ser for seg av utvikling innenfor delemnet i programperioden. Produktliste følger etter eksemplene for å illustrere hvilke statistikker som inngår i delemnene.

Eksempel 1. Arbeid og lønn. Statistisk sentralbyrå og NAV produserer statistikk innenfor området.

1 Arbeid og lønn

1.1 Arbeidsledighet [delområdet beskrives på et slikt detaljnivå at ansvarsforholdet kan spesifiseres direkte]

Beskrivelse av formål og innhold

Registrerte ledige: Formålet med arbeidssøkerstatistikken er å beskrive utviklingen og struktur i den registrerte arbeidsledigheten på detaljert nivå. Statistikken over arbeidssøkere viser beholdningstall ved utgangen av måneden fordelt på ulike kjennetegn.

Ansvarlig myndighet: NAV

Arbeidsledighet: Se 1.4 Arbeidskraftsundersøkelsen (AKU)

Ansvarlig myndighet: SSB

Registrerte ledige blant innvandrere: Statistikken viser hvor mange innvandrere som har registrert seg som arbeidsledig hos NAV, og hvor mange som deltar på arbeidsmarkedstiltak. Antall og prosentandeler for innvandrere totalt, etter kjønn og landbakgrunn, sammenliknes med resten av befolkningen.

Ansvarlig myndighet: SSB

1.2 Arbeidsmiljø, sykefravær og arbeidskonflikter

Beskrivelse av formål og innhold

Arbeidsmiljø: Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø kartlegger arbeidsmiljøforhold blant sysselsatte. Undersøkelsen dekker tema som tilknytning til arbeidsplassen, fysisk, kjemisk, ergonomisk og psykososialt arbeidsmiljø, yrkesrelaterte helseplager, sykefravær og muligheter for selvbestemmelse på jobb.

Ansvarlig myndighet: SSB

Sykefravær: Sykefraværstatistikken skal belyse utviklingen i [det legemeldte](#) sykefraværet totalt sett og fordelt på næring, sektor, og ulike personlige kjennemerker ved de sykmeldte. Dette skal blant annet danne grunnlag for å utvikle og evaluere tiltak mot sykefravær. Statistikken er sentral i evalueringen av Intensjonsavtalen om et inkluderende arbeidsliv.

Ansvarlig myndighet: NAV

Totalt sykefravær: Statistikken viser utviklingen i sykefraværet, både legemeldt og egenmeldt. Det mest brukte målet på sykefraværet er sykefraværsprosenten, som måler tapte dagsverk på grunn av egen sykdom i prosent av avtalte dagsverk.

Ansvarlig myndighet: SSB

Arbeidskonflikter: Statistikken gir tall på fagforeningsmedlemmer, medlemmer av arbeidsgiverorganisasjonene samt arbeidskonflikter (streiker og lock outs). Den er basert på frivillig rapportering fra fagforeningene og fra arbeidsgiverorganisasjonene.

Ansvarlig myndighet: SSB

1.3 Lønn og arbeidskraftkostnader

Beskrivelse av formål og innhold

Lønnsstatistikken gir en oversikt over lønnsnivået og endring i lønn for alle ansatte (lønnsinntakere) fordelt på blant annet sektor, næring og utdanning og kjønn. Statistikken bygger på data fra A-ordningen.

Arbeidskraftkostnadsstatistikken gir en oversikt over foretakenes totale kostnader ved å sysselsette arbeidskraft. Arbeidskraftkostnader inkluderer kontantytelser, naturalytelser, sosiale kostnader, opplæringskostnader og arbeidsgiveravgift.

Ansvarlig myndighet: SSB

1.4 Sysselsetting

Beskrivelse av formål og innhold

Sysselsettingsstatistikk skal frembringe relevant statistikk for arbeidsstyrken, og statistikken skal videreføre lange tidsserier som er nødvendig for å imøtekomme nasjonale statistikkbehov og internasjonale statistikkkrav fra EU, FN og OECD.

Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) gir informasjon om hvor stor andel av befolkningen som er sysselsatte og arbeidsledige. Statistikken belyser tilknytningen til arbeidsmarkedet for ulike befolkningsgrupper. Statistikken kommer ut kvartalsvis, normalt fire uker etter utløpet av kvartalet.

Registerbasert sysselsetting: Den registerbaserte sysselsettingsstatistikken beskriver sysselsettingen og næringsfordelingen på detaljert regionalt nivå. Statistikken er basert på personer som er registrert bosatt i Norge ifølge Det sentrale Folkeregisteret. Kriteriet er at man forventes å oppholde seg minst seks måneder i landet. Statistikken bygger på data fra A-ordningen.

Sysselsetting blant innvandrere: Statistikken viser hvor stor andel av innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre som er i arbeid. Sysselsettingstall for innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre totalt, etter kjønn og landbakgrunn, sammenliknes med

resten av befolkningen. Statistikken gir også informasjon om lønnstakere på korttidsopphold (ikke-bosatte). Statistikken bygger på data fra A-ordningen.

Ansvarlig myndighet: SSB

Produktliste for arbeid og lønn

Foreslått klassifikasjon	Delemne	Statistikker	Ansvarlig
1.1	Arbeidsledighet	Registrerte arbeidsledige	NAV
1.1	Arbeidsledighet	Arbeidskraftundersøkelsen	Statistisk sentralbyrå
1.1	Arbeidsledighet	Arbeidskraftundersøkelsen, sesongjusterte tall	
1.1	Arbeidsledighet	Registrerte arbeidsledige blant innvandrere	Statistisk sentralbyrå
1.2	Arbeidsmiljø, sykefravær og arbeidskonflikter	Arbeidsmiljø, levekårsundersøkelsen	Statistisk sentralbyrå
1.2	<i>Arbeidsmiljø, sykefravær og arbeidskonflikter</i>	<i>Sykefravær (legemeldt)</i>	NAV
1.2	<i>Arbeidsmiljø, sykefravær og arbeidskonflikter</i>	<i>Sykefravær (totalt)</i>	Statistisk sentralbyrå
1.2	Arbeidsmiljø, sykefravær og arbeidskonflikter	Fagforeningsmedlemmer og streiker	Statistisk sentralbyrå
1.3	Lønn og arbeidskraftkostnader	Arbeidskraftkostnader	Statistisk sentralbyrå
1.3	Lønn og arbeidskraftkostnader	Arbeidskraftkostnadsindeks	Statistisk sentralbyrå
1.3	Lønn og arbeidskraftkostnader	Grunnlag for arbeidsgiveravgift	Statistisk sentralbyrå
1.3	Lønn og arbeidskraftkostnader	Lønn	Statistisk sentralbyrå
1.4	Sysselsetting	Antall arbeidsforhold og lønn	Statistisk sentralbyrå
1.4	Sysselsetting	Arbeidskraftundersøkelsen	Statistisk sentralbyrå
1.4	Sysselsetting	Arbeidskraftundersøkelsen, sesongjusterte tall	Statistisk sentralbyrå
1.4	Sysselsetting	Funksjonshemmede, arbeidskraftundersøkelsen	Statistisk sentralbyrå
1.4	Sysselsetting	Helse- og sosialpersonell	Statistisk sentralbyrå
1.4	Sysselsetting	Ledige stillinger	Statistisk sentralbyrå
1.4	Sysselsetting	Sysselsetting blant innvandrere, registerbasert	Statistisk sentralbyrå
1.4	Sysselsetting	Sysselsetting, registerbasert	Statistisk sentralbyrå
1.4	Sysselsetting	Tilknytning til arbeid, utdanning og	Statistisk sentralbyrå

Eksempel 2. Utenriksøkonomi. Bare Statistisk sentralbyrå produserer statistikk innenfor området.

18 Utenriksøkonomi

18.1 Fordringer og gjeld overfor utlandet

Beskrivelse av formål og innhold

Direkteinvesteringer, beholdninger og avkastning: Statistikken gir informasjon om direkteinvesteringer til og fra Norge, utarbeidet etter internasjonale retningslinjer. Statistikken er spesifisert på aksjer og andeler, annen kapital (hovedsakelig lån), renter, utbytte og reinvestert fortjeneste.

Fordringer og gjeld overfor utlandet: Statistikken gir informasjon om Norges økonomiske forbindelser med utlandet. Statistikken viser Norges beholdninger av fordringer og gjeld overfor utlandet ved utgangen av kvartalet.

Internasjonale reserver og valutaliquiditet: Endelige og foreløpige tall for internasjonale reserver og valutaliquiditet publiseres månedlig på vegne av Norges Bank. Publiseringen er en del av sentralbankens forpliktelser som følger av IMF's dataspredningsstandard SDDS (Special Data Dissemination Standard).

Norske datterselskap i utlandet: Statistikken gir en oversikt over norsk næringsliv i utlandet. Dette gjelder norske datterselskap i utlandet som er kontrollerte, direkte eller indirekte over 50 prosent.

Porteføljeinvesteringer i utlandet: Statistikken for porteføljeinvesteringer i utlandet viser landfordelte beholdninger av verdipapirer, hvor eierandelen i selskaper det investeres i er under 20 prosent.

Ansvarlig myndighet: SSB

18.2 Utenrikshandel

Beskrivelse av formål og innhold

Utenrikshandel med varer: Utenrikshandelstatistikken viser utviklingen i Norges handel med utlandet, målt i verdi og mengde. Den gir informasjon om totalimport og eksport samt landfordelt handel på ulike detaljningsnivå.

Utenrikshandel med tjenester: Statistikken utenrikshandel med tjenester viser norske ikke-finansielle foretaks inntekter ved eksport av tjenester til utlandet, og utgifter ved import av tjenester fra utlandet. Tallene innhentes kvartalsvis via en utvalgsundersøkelse.

Volum- og prisindekser for utenrikshandel med varer: Basert på tallene fra utenrikshandelen med varer utarbeides volum- og prisindekser. Indeksene måler dermed utviklingen i volum og pris for eksporterte og importerte varer over tid.

Eksport av laks: Laksestatistikken er en ukentlig statistikk som viser gjennomsnittlig eksportpris samt eksportvolum av fersk og frosset oppdrettslaks.

Ansvarlig myndighet: SSB

18.3 Utenriksregnskap

Beskrivelse av formål og innhold

Utenriksregnskap: Utenriksregnskapet består av drifts-, kapital- og finansregnskapene. Driftsregnskapet viser eksport og import, lønn og andreoverføringer til og fra Norge. Kapitalregnskapet viser overføringer av kapital og immateriell kapital, som patenter. Finansregnskapet gir kjøp og salg av fordringer og gjeld.

Betalingsstrømmer mellom Norge og utlandet: Statistikken viser betalingsstrømmer mellom Norge og utlandet utført via norske banker. Datakilden er Skatteetatens valutaregister. Populasjonen omfatter grensekryssende bankoverføringer der norsk part er et ikke-finansielt foretak eller en privatperson.

Ansvarlig myndighet: SSB

Produktliste for Utenriksøkonomi

Foreslått klassifikasjon	Delemne	Statistikker	Ansvarlig
18.1	Fordringer og gjeld overfor utlandet	Direkteinvesteringer, beholdninger og avkastning	Statistisk sentralbyrå
18.1	Fordringer og gjeld overfor utlandet	Fordringer og gjeld overfor utlandet	Statistisk sentralbyrå
18.1	Fordringer og gjeld overfor utlandet	Internasjonale reserver og valutalikviditet	Statistisk sentralbyrå
18.1	Fordringer og gjeld overfor utlandet	Norske datterselskap i utlandet	Statistisk sentralbyrå
18.1	Fordringer og gjeld overfor utlandet	Porteføljeinvesteringer i utlandet	Statistisk sentralbyrå
18.2	Utenrikshandel	Eksport av laks	Statistisk sentralbyrå

18.2	Utenrikshandel	Utenrikshandel med tjenester	Statistisk sentralbyrå
18.2	Utenrikshandel	Utenrikshandel med varer	Statistisk sentralbyrå
18.2	Utenrikshandel	Volum- og prisindekser for utenrikshandel med varer	Statistisk sentralbyrå
18.3	Utenriksregnskap	Betalingsstrømmer mellom Norge og utlandet	Statistisk sentralbyrå
18.3	Utenriksregnskap	Utenriksregnskap	Statistisk sentralbyrå

2.4 Om emneinndeling – en klassifikasjon av offisiell statistikk

I det følgende gis et forslag til hvordan en emnestruktur, det vil si en klassifisering av statistikkområder, kan bygges opp. Emneinndelingen vil være basis for statistikkprogrammet, og oppbyggingen må dermed være formålstjenlig med tanke på de offisielle statistikkene og oppgavene som vil inngå i statistikkprogrammet.

Gitt en forholdsvis kort frist, er det hensiktsmessig å ta utgangspunkt i den inndelingen, med hovedemner og delemner, som i dag benyttes av SSB. Vedlagte regneark *Om emnestruktur* er basert på den eksisterende inndelingen med noen mindre justeringer. Tidligere erfaring tilsier at utarbeidelse av emnestrukturer ofte tar lang tid fordi det kreves mange diskusjoner og kompromisser blant interessentene - som i dette tilfellet vil være alle som produserer statistikk. En har imidlertid sett på klassifikasjonene som brukes i Eurostat og de andre nordiske landene, og finner at SSBs inndeling ligger nær opp til dem som brukes i de andre nordiske landene. Disse synes mer representative for Norges statistikkområder enn den som brukes av Eurostat.

Vedlagte regneark *Om emnestruktur (Emnestruktur med statistikker)* viser hvordan SSBs nåværende statistikker blir klassifisert. Det er også knyttet kortnavn, som brukes som identifikatorer, til hver statistikk.

SSB publiserer statistikk på de fleste områder som de andre medlemmene av Statistikkrådet utarbeider statistikk for. Hvis en ser på listen over statistikker i Statistikkrådets medlemsinstitusjoner slik den er gitt i vedlegg 3.1 i NOU 2018: 7, er det derfor noe overlapp mellom SSB og andre. For eksempel publiserer både Fiskeridirektoratet og SSB statistikker som hører hjemme under delemnene Akvakultur og Fiske og fangst. Tilsvarende publiserer Helsedirektoratet Fastlegestatistikk, mens SSB publiserer statistikk over Allmennlegetjenesten som blant annet omfatter fastleger. Helsedirektoratet fokuserer på legene i sin statistikk og SSB på konsultasjoner hos disse. Og både NAV og SSB publiserer statistikk over alderspensjonister og uførepensjonister, men for forskjellige perioder.

For å undersøke om Statistikkrådets statistikker kan klassifiseres ved hjelp av SSBs emneinndeling, har vi kategorisert minst en statistikk fra hvert medlem av Statistikkrådet i henhold til denne, se vedlagte regneark *Om emnestruktur (Emnestruktur med andres stat)*. Disse statistikkene er valgt ut tilfeldig, siden en ennå ikke vet hvilke statistikker som vil defineres som offisielle. Innplasseringen av statistikker viser at de fleste statistikker lar seg klassifisere under SSBs eksisterende delemner, men noen statistikker passer ikke naturlig inn under noe delemne (vist i grønt). Disse vil sannsynligvis kreve at en inkluderer nye delemner, i samarbeid med Statistikkrådet. I de tilfeller der det ble funnet relevante delemner på etatens nettside, er disse tatt med som forslag i Excel-arket. Dersom en bare hadde benyttet hovedemner, og ikke de mer detaljerte delemnene, kunne sannsynligvis alle statistikkene klassifiseres i henhold til disse.

Vår vurdering er at SSBs nåværende emneinndeling i hovedsak dekker behovet for en klassifikasjon knyttet til statistikkprogrammet. Dersom kun hovedemnene brukes (slik tilfellet er for eksempel i Danmark), kan inndelingen sannsynligvis brukes som den er. Dersom en velger å klassifisere etter delemne, må det gjøres et arbeid for å sikre at nye nødvendige delemner innlemmes i klassifikasjonen. Det må da avsettes ressurser til dette både i SSB og hos medlemmer av Statistikkrådet.

3 Internasjonale statistikkforpliktelser

Departementet ber Statistisk sentralbyrå beskrive alle internasjonale statistikkforpliktelser som vil være retningsgivende for programmet – herunder forpliktelser til FN, IMF, OECD og andre internasjonale organisasjoner.

3.1 Offisiell statistikk i et globalt statistikksystem

Offisiell statistikk lages for både nasjonale og internasjonale formål, og statistikken blir særlig nyttig for alle parter når den kan sammenlignes mellom land. Det legges ned betydelig arbeid i å harmonisere statistikk på tvers av land på flere nivåer, hvorav det europeiske statistiksamarbeidet er ett nivå. Ofte følger utviklingen av statistikk på regionalt nivå opp globale anbefalinger på et område samtidig som det også tar opp i seg mer regionalt relevante behov.

Systematisk harmonisering over tid og de siste årenes teknologiske utvikling gjør også at statistikk i stor grad hentes inn og brukes på tvers av internasjonale organisasjoner. Landene overfører i mange tilfeller et datasett bare én gang til én organisasjon, som igjen deler med andre internasjonale statistikkorganer. Der hvor det blir bedt om oversendelse av identiske data, som for eksempel statistiske data som alt er sendt til Eurostat, så oppfordrer SSB til at en henter disse direkte fra Eurostats databaser. Et tiltak internasjonalt for å gjøre det enklere for organisasjonene å gjenbruke data er utviklingen av en felles metadatastandard SDMX (Statistical Data and Metadata eXchange). I mange tilfeller benyttes statistikk som er gjort tilgjengelig av Eurostat av en rekke andre internasjonale organisasjoner som SSB tidligere, eller uten et europeisk statistiksamarbeid, ville sendt statistikk direkte til. Dette gjelder i særlig grad OECD og FN-organisasjoner inkludert FNs statistikkavdeling (UNSD) i Department of Economic and Social Affairs (DESA).

Det er å anta at for en rekke statistikkområder vil internasjonale krav til å lage offisiell statistikk på et område ikke nødvendigvis falle bort dersom man ikke lenger skal levere til Eurostat i henhold til en EU-forordning innlemmet i EØS-avtalen. Der hvor det er behov, går også internasjonale organisasjoner som Eurostat, OECD og FN sammen om å utforme undersøkelser, slik at behovene til de ulike organisasjonene dekkes gjennom en felles datainnsamling fra landene.

Det er generelt en stor bevissthet på effektivisering av datainnsamling for statistikkformål og også gjenbruk av allerede produserte data i det globale statistikkssystemet. Dette er særlig aktualisert knyttet til de omfattende kravene om statistikk for monitorering av bærekraftsmålene som ble vedtatt i FN i 2015. Konsekvensen er imidlertid at det kan være komplisert å følge statistikken frem til brukere som Norge har en forpliktelse overfor.

3.2 Internasjonale krav til offisiell statistikk

For internasjonale organisasjoner som forvalter multilaterale avtaler, er tilgang til data og statistikk fra landene avgjørende for om man kan oppfylle mandatet til den respektive organisasjonen. Det gjelder for eksempel OECD hvor kjerneoppgavene er å måle, analysere og forstå hva som driver økonomiske, sosiale og miljømessige endringer, og å gjøre dette på en uavhengig og evidensbasert måte. I EØS-avtalen er behovet for statistikk særlig knyttet til behovet for å belyse aspekter ved EUs indre marked. Det reflekteres ved at EU-kommisjonens statistikkprogram og EØS-relevante statistikkrettsakter inngår i avtaleverket. Det er imidlertid slik at EUs ulike fagdirektorater (Directorates-General) også innhenter statistikk og data fra medlemslandene. Det betyr at det kan være rapporteringskrav som er forankret i andre vedlegg til EØS-avtalen enn vedlegg XXI om statistikk, for eksempel EØS-avtalens vedlegg om miljø og vedlegg om energi. Hvordan dette eventuelt skal håndteres innenfor et nasjonalt statistikkprogram dersom det innebærer produksjon av statistikk som går ut over det som dekkes av vedlegg XXI, er noe som eventuelt må sees på sammen med ansvarlige fagdepartementer.

Norge er involvert i internasjonalt samarbeid på mange fagområder hvor det for eksempel er inngått en multilateral avtale og/eller samarbeidet styres av en internasjonal organisasjon. Det kan antagelig skilles mellom juridisk bindende forhold til internasjonale organisasjoner og avtaler og de avtalene hvor bindingen er av politisk karakter. Dette har ikke SSB vurdert i denne sammenhengen. I flere tilfeller rapporterer også andre enn SSB statistikk etter krav fra internasjonale organisasjoner, gjerne i forbindelse med avtaler.

SSB henvendte seg til Utenriksdepartementet for å se om det var mulig å si noe generelt om internasjonale statistikkforpliktelser for Norge, men dette synes vanskelig da ansvaret for samarbeidet og eventuelle ratifiseringer av avtaler ligger til de respektive fagdepartementene. Et eksempel UD trekker frem er *Klimakonvensjonen*, hvor UD bidrar med tall fra bistandssektoren inn i rapporteringen som Klima- og miljødepartementet står ansvarlig for å oversende. Det er å anta at tall både fra Miljødirektoratet og SSB også nyttes i denne sammenhengen. Dette viser at for å få en fullstendig oversikt over internasjonale forpliktelser som kan være retningsgivende for et nasjonalt statistikkprogram, er det behov for en involvering av fagdepartementene og eventuelt underliggende etater som lager statistikk.

3.3 Internasjonale organisasjoner som innhenter nasjonal offisiell statistikk

SSB har identifisert aktive dataleveranser til Eurostat, OECD, ulike FN organer som UNSD, UNCTAD, UNESCO, UNECE, ILO og FAO, IMF, Verdensbanken, WTO, EEA, IEA, NASCO⁵, ITTO⁶, LIS, BIS og Nordisk ministerråd. Noen av disse er omtalt nedenfor.

Eurostat

I NOU 2018: 7 er det gjort grundig rede for forpliktelser Norge har knyttet til EØS-avtalen. Per i dag regulerer EØS-avtalen innsamling av statistikk på en rekke områder, og norske data leveres av ni ulike myndigheter inkludert SSB. Dette omtales gjerne som europeisk statistikk.

Oversikt over dataleveranser til Eurostat er vedlagt i regnearket *Internasjonal rapportering (Eurostat)*. Denne inkluderer også oversikt over de andre nasjonale produsentene av europeisk statistikk.

FN

UNSD forvalter store tematiske områder som sosialstatistikk og demografi, økonomisk statistikk og nasjonalregnskap, og miljø- og energistatistikk inkludert geografiske informasjonssystemer. UNSD er også sekretariat for FNs statistikkommisjon og den relativt nyopprettede Committee of Experts on Global Geospatial Information Management.

Statistikkommisjonen har 5-årige arbeidsprogram med en rullerende gjennomgang av alle statistikkområdene. Med utgangspunkt i dette arbeidsprogrammet kan man si noe om hva som ansees å inngå i samlingen av offisiell statistikk globalt.

Ansvar for statistikk i FN er allikevel i stor grad desentralisert og håndteres i de respektive fagorganisasjonene som FAO, IMF, WHO etc. Som et ledd i koordineringen av det internasjonale statistikk-systemet er [Committee for the Coordination of Statistical Activities \(CCSA\)](#) opprettet. Den samler alle internasjonale organisasjoner som har et mandat til å innhente offisiell statistikk som medlemslandene lager, herunder Eurostat, Den europeiske sentralbanken (ECB), Bank of International Settlements (BIS) og OECD.

Den statistiske oppfølgingen av Agenda 2030 og Bærekraftsmålene er noe som står sentralt i FNs arbeid med statistikk etter 2015. Det er også bakgrunnen for arbeidet med å utvikle anbefalinger på nye områder, som for eksempel styresett, fred og sikkerhet, samt å se på en bedre integrasjon av geografisk informasjon og statistikk.

I databasen UNDATA er det samlet datasett fra 19 internasjonale organisasjoner basert på nasjonal statistikk. Oversikt over statistikkområder i arbeidsprogrammet til FNs statistikkommisjon samt databaser i UNDATA, er gitt i vedlagte regneark *Internasjonal rapportering (FN)*.

OECD

Norges medlemskap i OECD er fundert i konvensjonen fra 1960, hvor Norge var et av 20 land som opprinnelig ratifiserte denne. I konvensjonens artikkel 3a vises det til at landene plikter å

⁵ North Atlantic Salmon Conservation Organization

⁶ International Tropical Timber Organization

sørge for at organisasjonen holdes med den informasjonen den trenger for å kunne utføre sine oppgaver. OECD står også bak, enten alene eller i samarbeid med Eurostat eller andre, undersøkelser som gjennomføres i medlemslandene av det nasjonale statistikkbyrået eller andre statistikkprodusenter. Eksempler på dette er PISA-undersøkelsen der Institutt for lærerutdanning og skoleforskning ved Universitetet i Oslo er norsk partner, PIAAC der SSB er partner, samt undersøkelser som er laget i samarbeid mellom OECD, Eurostat og WHO eller UNESCO på henholdsvis helse- og utdanningsområdet med videre.

OECD blir aktivt brukt av den norske forvaltningen til utredninger og analyser som er til nytte for nasjonal politikktutforming. SSB vil derfor anta at det er i landets og forvaltningens interesse at SSB og det nasjonale statistikksystemet følger opp med dataleveranser i henhold til omforente metoder for at OECDs arbeidsprogram skal kunne realiseres.

Oversikt over dataleveranser fra SSB til OECD er gitt i vedlegg *Internasjonal rapportering (OECD)*.

ILO

I ILO vedtas en rekke konvensjoner knyttet til arbeid. En konvensjon som spesielt omhandler statistikk, er Labour Statistics Convention fra 1985 (No. 160). Den inneholder en oversikt over hvilke statistikker landene forplikter seg til å utarbeide. Dette inkluderer arbeidsmarkedsstatistikk, lønnsstatistikk (herunder struktur, lønnskostnader, lønninger), konsumprisindeks, forbruksundersøkelser og statistikk om arbeidsulykker og arbeidstvister. Avtalen er ratifisert av Norge. ILO får oversendt tall om fagforeningsmedlemmer og streiker, lønn og arbeidsulykker direkte fra SSB eller henter disse direkte fra ssb.no. For eksempel inngår ikke statistikk om fagforeningsmedlemmer og streiker i EØS-avtalen på statistikkområdet.

IMF

Norges medlemskap i IMF innebærer forpliktelser til å levere data på flere områder. Ansvaret for leveranser er oftest delt mellom sentralbanken og statistikkbyrået i et land. Da SSB overtok Norges Banks statistikkavdeling i 2007, fulgte også ansvaret for å rapportere statistikk til IMF med. På to områder er forpliktelsene relativt omfattende. Det gjelder til Special Data Dissemination System (SDDS)⁷ og International Financial Statistics (IFS).

Rapporteringen er samlet og tilrettelagt på en egen side på ssb.no hvor IMF henter dataene direkte:

⁷ IMF's Special Data Dissemination System (SDDS) ble etablert i 1996 (og General Data Dissemination System i 1997). Norge, ved Finansdepartementet, Norges Bank og SSB i fellesskap, sluttet seg til SDDS i 1996. Alle dataene blir publisert av IMF, og er tilgjengelig på IMF's hjemmesider. Kategoriene som det skal leveres data for, omfatter realøkonomien, herunder data for nasjonalregnskap, produksjonsindekser, arbeidsmarked og prisindekser. Det skal leveres data for offentlig sektor, herunder data for offentlige inntekter og utgifter og offentlig gjeld. Videre skal det også rapporteres data for finansiell sektor, herunder kredittindikator, pengemengde, beholdningsdata for sentralbanken, rentedata og data (indekser) fra børs. Den siste kategorien er data for utenriksregnskap (BOP) og valutakurser. Det rapporteres så hyppig som daglig for enkelte av kategoriene.

<https://www.ssb.no/en/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/nokkeltall/economic-and-financial-data-for-norway>

IMF har vedtatt et nytt nivå SDDS Plus. Dersom det kommer en formell henvendelse til Norge om å slutte seg til denne, vil det bety en utvidelse av rapportering på ni tilleggs kategorier som er ment å støtte analyse og politikktutforming for finansiell stabilitet.

Til IMF's International Financial Statistics (IFS) er det også en månedlig rapportering av balansedata for finansielle foretak.

BIS

Bank for International Settlements (BIS) er en medlemsorganisasjon for sentralbankene. SSB rapporterer nødvendige data i et betalt oppdrag fra Norges Bank da dette ikke opprinnelig ble overført til SSB som en del av produksjonen av offisiell statistikk. Rapporteringen baserer seg kun på statistikk som allerede lages av SSB.

WHO

Samarbeidet i WHO reguleres av WHO's konstitusjon⁸ hvor utlevering av statistikk om helse relaterte forhold i landene er nedfelt i artikkel 63. Leveransene til WHO er det i hovedsak Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet som står for, enten direkte eller via Helse- og omsorgsdepartementet. I tillegg bruker WHO annen nasjonal statistikk som rapporteres av SSB til Eurostat og OECD, for eksempel helse regnskapet.

WTO

Norge har flere forpliktelser relatert til statistikk til WTO og som UD har det formelle ansvaret for å oversende. Det er særlig forpliktelser knyttet til tollsatser og detaljert importstatistikk etter forpliktelsene i «Integrated Data Base for Personal Computers Decision» besluttet av WTO's Hovedråd i 1997 (WT/L/225), Transparency Mechanism for Regional Trade Agreements fra 2006 og Transparency Mechanism for Preferential Trade Agreements fra 2010 som er viktig å rapportere i henhold til.

Nordisk ministerråd

Samarbeidet i Nordisk ministerråd er basert på Helsinkiavtalen av 1962, sist endret i 1996. I avtalens artikkel 37 heter det at *Avtalepartene skal arbeide for at forskjellige områder av den offentlige statistikk samordnes*. I regi av Nordisk ministerråd publiseres det offisiell statistikk fra de nordiske landene.

To konkrete statistiksamarbeid i regi av Nordisk ministerråd er det som gjøres i NOMESKO (Nordisk medisinalstatistikkomité)⁹ og NOSOSKO (Nordisk sosialstatistisk komité)¹⁰ og hvor

⁸ <http://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd47/EN/constitution-en.pdf?ua=1>

⁹ NOMESKO er en statistisk komité under Nordisk ministerråd med separate midler fra Nordisk sosialpolitisk komité. Komiteen er blant annet ansvarlig for koordineringen av helsestatistikken i de nordiske landene. De nasjonale delegasjonene i NOMESKO samles årlig til plenumsmøtet og vedtar kommende aktiviteter. Kilde: www.norden.org:

¹⁰ NOSOSKO er ansvarlig for koordineringen av sosialstatistikken i de nordiske landene og utarbeider komparative analyser og beskrivelser av omfanget og innholdet av sosiale sikkerhetstiltak. De nasjonale

statistikk rapporteres av SSB og flere andre nasjonale statistikkprodusenter til helse- og sosialstatistikkdatabasen NOWBASE.

3.4 Internasjonale forpliktelser som er retningsgivende for statistikkprogrammet

Det globale statistikksystemet er i stadig større grad et integrert system. En felles forståelse for hva som regnes som offisiell statistikk i global sammenheng, oppstår i arbeidet til FNs statistikkommisjon. Samtidig er det landene selv som definerer hva som er offisiell statistikk i de enkelte land. I regi av statistikkommisjonen utarbeides imidlertid anbefalinger og retningslinjer for hva statistikken skal dekke og hvordan den skal utformes.

SSB anbefaler at internasjonale forpliktelser som kan være retningsgivende for et nasjonalt statistikkprogram for offisiell statistikk, bør vurderes på delemnenivå, se kapittel 2 for emneinndeling og forslag til hvordan dette kan gjøres. SSB foreslår at det i statistikkprogrammet skal gis en beskrivelse av formålet med de ulike delemnene som skal dekkes. Det vil være naturlig at politiske eller juridiske statistiske forpliktelser til rapportering til internasjonale organisasjoner fremkommer.

Det er imidlertid ikke gitt at alle internasjonale forpliktelser nødvendigvis skal basere seg på offisiell statistikk. Men i den grad rapporteringen bygger på etablerte statistikkområder og ber om variabler som samles inn i forbindelse med offisiell statistikk, vil det være naturlig å sikre at dette dekkes innenfor rammen av det nasjonale statistikkprogrammet.

Skal det gis en uttømmende oversikt over hvilke behov som må være dekket innen offisiell statistikk for at Norge skal kunne rapportere på politiske eller juridiske bindinger, vil det imidlertid være behov for å høre de respektive fagdepartementene. Dette bør gjøres som en del av forberedelsene til etableringen av et nasjonalt statistikkprogram.

4 Liste over statistikker

Et statistikkprogram på emne- eller delemnenivå vil ikke være tilstrekkelig detaljert for alle formål, og det vil være hensiktsmessig med en nærmere beskrivelse for å klassifisere hvilke statistikker innenfor et statistikkdelemne som er offisielle. Og ifølge NOU 2018: 7 må programmet «derfor suppleres, for eksempel i form av et vedlegg, med en beskrivelse av de ulike statistikkene ved benevnelse, omtale, publisering, kilde, finansiering og ansvarlig myndighet.» SSB finner det formålstjenlig å tolke dette som en liste over statistikker som inngår under delemnene som utgjør programmet. Listen vil være en oversikt over offisielle statistikker. En drøfting av formen på en slik liste følger.

delegasjonene i NOSOSKO samles årlig til plenumsmøtet og vedtar kommende aktiviteter. Kilde: www.norden.org.

Programmet skal vedtas av Kongen i statsråd, og Kongen kan gi nærmere bestemmelser om utformingen av et slikt program. Det antas ikke å være hensiktsmessig at et program som inneholder flere hundre statistikker, løftes opp til regjeringsbehandling og sendes ut på bred høring. Programmet er flerårig, og et detaljert program vil nødvendigvis medføre mindre fleksibilitet i perioden, uansett om man åpner opp for kortere programperioder eller at endringer kan tas i løpet av programperioden av Kongen i statsråd.

For å sikre dynamikk i programperioden i form av innovasjon (nye statistikker) og effektivitetshensyn (nedleggelse av statistikker) bør det åpnes for endringer på et mer detaljert nivå innenfor delemnene. SSB mener at en rullerende årlig liste på statistikkproduktnivå med relevant informasjon for samordning, klassifisering og andre formål knyttet til programmet, vil være hensiktsmessig. I tillegg til beskrivelse av statistikkproduktene bør listen inneholde informasjon om for eksempel ansvarlig myndighet, datakilder, internasjonale krav og rapportering, publiseringshyppighet, finansiering og om den inngår i nasjonalregnskapet. Et forslag til oppbygging av emneinndeling og produktliste er gitt i kapittel 2 og vedlagte regneark *Om emnestruktur*, og statistikkproduktene følger SSBs emner og delemner og må suppleres med statistikker fra andre produsenter som skal inngå i programmet. Statistikkproduktene bør ikke være overlappende og bør også inngå i bare ett delemne og ett hovedemne¹¹.

Kvalitetskontroll av offisiell statistikk forutsetter en detaljert oversikt over statistikkene som inngår i programmet. En liste over statistikker supplert med tilleggsinformasjon slik som beskrevet over, bør også brukes for samordning og prioritering.

Det forutsettes at listen kan og bør oppdateres i programperioden med tanke på nye statistikker, statistikker som legges ned eller som slås sammen med andre statistikker¹². Dette vil normalt være statistikk som inngår i, men ikke endrer formålet slik beskrevet i programmet av det relevante delemnet. Den aktuelle statistikken kan heller ikke utgjøre hele statistikkgrunnet for delemnet eller sentrale deler av dette.

«Endringer i form av nye statistikkområder eller fjerning av eksisterende områder bør bare skje i forbindelse med behandling av det flerårige programmet. Imidlertid bør det være en viss fleksibilitet med hensyn til enkeltstatistikker, noe som kan gjøres gjennom en årlig rullering av vedlegget til programmet som omtaler de enkelte statistikkene. Statistikkrådet behandler og gir råd om de årlige endringene.», jf. NOU 2018: 7 s. 75. En kongelig resolusjon som omfatter programmet på delemnenivå med mer detaljerte tekstlige beskrivelser vil utgjøre det nasjonale statistikkprogrammet. Listen over statistikker med tilleggsvariable vil utgjøre det som omtales som et vedlegg i NOU 2018: 7 slik SSB tolker det. Listen over statistikker bør utarbeides av SSB i samarbeid med Statistikkrådet. Man kan tenke seg at det som del av beslutningen om fastsettelse av statistikkprogram, bestemmes at SSB får ansvar for å etablere og offentliggjøre en oversikt over de enkelte statistikkene som inngår i programmet. Endringer i statistikkproduktene foretas av den enkelte myndighet innenfor sitt ansvarsområde, som plikter å informere Statistikkrådet. Endringer i programperioden må ikke være av en slik art at

¹¹ Alle produkter vil ha en primær tilknytning til ett hovedemne og ett delemne, men kan i publiseringssammenheng refereres til fra flere emner eller delemner for å gjøre det lett for brukerne å finne statistikken.

¹² Se vedlegg 15.1 *Nye og nedlagte statistikker i Statistisk sentralbyrå* for mer informasjon om byråets nedleggelse og opprettelse av statistikker de siste årene.

statistikkprogrammets formål endres. SSB har ansvar for oppdateringer av listen, for eksempel årlig.¹³ Programmet endres ikke gjennom denne prosedyren. Listen over statistikker offentliggjøres på statistikkportalen.

5 Årlig arbeidsprogram

Ifølge foreslått § 2-1 tredje ledd skal det flerårige nasjonale statistikkprogrammet gjennomføres ved hjelp av årlige arbeidsprogrammer hos de ansvarlige myndighetene. Dette utdypes ikke nærmere i NOU 2018: 7. Det nasjonale statistikkprogrammet skal gjelde for flere år (for eksempel 3-5 år), og dette tilsier at programmet vil angi hovedprioriteringer og statistikkområder heller enn å være retningsgivende for detaljerte beslutninger knyttet til statistikkproduksjon hos de enkelte myndigheter.

Det legges imidlertid ikke opp til felles årlige arbeidsprogram for hele det nasjonale statistikksystemet¹⁴. Det ville vært forholdsvis krevende å utarbeide felles årlige, detaljerte statistikkprogram som måtte tilpasses budsjett- og virksomhetsprosesser på tvers av ulike myndigheter.

De ulike myndighetene som produserer offisiell statistikk, må selv påse at de deler av statistikkprogrammet som faller under deres ansvar, gjennomføres gjennom egne arbeidsprogram, virksomhetsplaner eller annen type årlig planlegging, slik at de føringer og krav som følger av programmet følges opp. Det må avsettes tilstrekkelige ressurser og gis forutsigbare rammer for at den pålagte produksjonen av offisiell statistikk kan gjennomføres i henhold til de krav som stilles til offisiell statistikk.

SSBs virksomhetsplan må reflektere statistikkprogrammet, og dette vil også bidra til å strukturere virksomhetsplanen når det gjelder statistikkproduksjon og utfordringer, prioriteringer, utvikling og internasjonale krav.

Andre myndigheters årsplaner er opp til den enkelte myndighet, men gjennomføringen av det flerårige statistikkprogrammet og produksjonen av offisiell statistikk vil følges opp årlig av SSB gjennom kvalitetskontroll av offisiell statistikk som oppsummeres i en rapport til departementet jf. § 2-3 første ledd. En kvalitetsevaluering som skisseres i kapittel 10, vil på institusjonsnivå også inneholde en vurdering av ressurser og mer organisatoriske forhold i tillegg til det statistikkfaglige. De enkelte statistikkene vil vurderes i kvalitetsgjennomganger etter et rulleringssystem, se nærmere om dette i kapittel 10.

Mot slutten av programperioden bør det nasjonale programmet for offisiell statistikk evalueres slik det vises til i NOU 2018: 7 s. 76, og gjennomføring og måloppnåelse av programmet bør være sentralt i vurderingen.

¹³ Endringene som beskrives, fører kun til en oppdatering i produktlisten, og ikke statistikkprogrammet. Det må sikres en form for versjonering der en kan se hvordan tidligere års produktlister har sett ut.

¹⁴ I EU implementeres det overordnede europeiske statistikkprogrammet av de årlige, detaljerte statistikkarbeidsprogrammene til EU-Kommisjonen (Annual work programme: Part I: Strategic priorities, Part II: List of activities and outputs og Part III: Catalogue of statistical products). Det europeiske programmet følger tidsperioden til det flerårige budsjettet for EU, og det årlige statistikkprogrammet tildeles ressurser i den ordinære budsjettprosessen.

6 Faglig uavhengighet

Detaljeringsnivået i et eventuelt statistikkprogram må vurderes nærmere. Statistisk sentralbyrå skriver i sin høringsuttalelse at programmet ikke må være så detaljert at det kommer i konflikt med den faglige uavhengigheten eller så generelt at det ikke kan fungere som en hensiktsmessig ramme for offisiell statistikk. Departementet ber Statistisk sentralbyrå skissere hvordan denne avgrensingen kan konkretiseres, blant annet i lys av de oversiktene som utarbeides, jf. strekpunktene over. Det vil være nyttig om en kan gi eksempler på en detaljeringsgrad som kan komme i konflikt med den faglige uavhengigheten, slik denne er skissert av utvalget.

Spørsmålet om statistikkprogrammets detaljeringsgrad bør blant annet ses i sammenheng med utvalgets forslag til ny statistikklov § 4-2 om at Statistisk sentralbyrå skal være faglig uavhengig i utførelsen av alle oppgaver etter § 4-1.

Lovfestet faglig uavhengighet innebærer at SSB ikke kan instrueres i spørsmål som skal tas på et faglig uavhengig grunnlag. Utvalget skriver at «en slik forankring vil innebære en begrensning i adgangen departementet har til å instruere eller overprøve Statistisk sentralbyrå i faglige spørsmål».

Dette støtter SSB, og understreker at fraværet av instruksjonsmyndighet i statistikkfaglige spørsmål gjelder generelt, noe som betyr at SSB heller ikke gjennom et statistikkprogram vedtatt av regjeringen, kan instrueres i beslutninger som skal tas på et faglig uavhengig grunnlag.

For andre offentlige myndigheter som gjennom programmet pålegges ansvar for offisiell statistikk, vil statistikkfaglig uavhengighet være forankret i lovforslagets § 2-2 første ledd om at offisiell statistikk skal utvikles, utarbeides og formidles på en faglig uavhengig måte. Det må etter SSBs vurdering bety at heller ikke andre offentlige myndigheter som gis ansvar for offisiell statistikk, gjennom statistikkprogrammet kan instrueres i statistikkfaglige spørsmål. Disse har andre hovedoppgaver enn statistikkproduksjon, og det er ofte bare en avdeling, seksjon eller liten gruppe innenfor disse institusjonene som produserer statistikk. Selv om institusjonen ikke er faglig uavhengig, er det da viktig at den statistikkproduserende enheten er tilstrekkelig faglig uavhengig av resten av institusjonen ved beslutninger om hvordan offisiell statistikk som enheten er ansvarlig for, skal utvikles, utarbeides og formidles. Dette nevnes her for å understreke at spørsmålet om programmets detaljeringsgrad i lys av statistikkfaglig uavhengighet gjelder uavhengig av hvilken myndighet som i henhold til programmet er ansvarlig for offisiell statistikk.

Det er imidlertid også andre argumenter enn hensynet til statistikkfaglig uavhengighet som taler for at det nasjonale statistikkprogrammet bør bygges opp på en ensartet måte og ikke være for detaljert. Også hensynet til løpende å kunne ta hensyn til samfunnsutviklingen og nye brukerbehov innenfor gjeldende budsjetter og rammer, er viktige argumenter for at statistikkprogrammet ikke bør bli for detaljert. Her kan også nevnes at det er forventet at SSB og andre statistikkprodusenter bruker nye og de til enhver tid best tilpassede kildene gitt formålet med statistikken. Dette må skje etter en konkret statistikkfaglig vurdering av

opplysningenes egnethet i lys av det konkrete statistikkbehovet, og der helhetlige vurderinger av oppgavebyrde med videre tas hensyn til.

6.1 Nærmere om faglig uavhengighet

Statistikkmyndigheters faglige uavhengighet er blant annet begrunnet i hensynet til tillit og anses avgjørende for at offisiell statistikk skal kunne fungere etter intensjonen om å være et objektivt faktagrunnlag for et bredt spekter av brukergrupper.

Et nasjonalt statistikkprogram som griper inn i statistikkfaglige vurderinger, vil kunne påvirke denne nødvendige tilliten på en uheldig måte, for eksempel ved at det kan skapes mistanke om at statistikker er bestillingsverk for å understøtte bestemte politiske oppfatninger.

For at den faglige uavhengigheten skal fungere etter intensjonen, må en rekke forhold være til stede, blant annet skal

- metoder og produksjonsrutiner være godt dokumentert
- det være tydelig hvem som har produsert statistikken
- det være offentlig forhåndsvarslet når statistikken publiseres (statistikkalender)
- alle brukere skal få tilgang til samme tid og det skal være åpenhet om eventuelle unntak
- statistikken bygge på internasjonale prinsipper, standarder og klassifikasjoner

Det at statistikken skal bygge på internasjonale prinsipper, standarder og klassifikasjoner, utelukker ikke bruk av nasjonale standarder og klassifikasjoner. Den faglige uavhengighet vil imidlertid kunne bli utfordret dersom statistikkmyndigheten pålegges å velge en standard eller klassifikasjon som en mener ikke lar seg faglig forsvare.

Problemstillingen at programmet ikke må være så detaljert at det kommer i konflikt med den faglige uavhengigheten, vil særlig kunne komme på spissen dersom statistikkprogrammet endres i den politiske beslutningsprosessen på en måte som griper inn i statistikkmyndighetenes faglige uavhengighet, for eksempel ved at programmet gjøres vesentlig mer detaljert enn slik det ble foreslått. Et eksempel på hvordan den faglige uavhengigheten kan utfordres ved vedtak av programmet kan være at SSB i samarbeid med Statistikkrådet legger frem et statistikkprogram som innbefatter en nasjonal konsumprisindeks. Under den politiske behandlingen blir det så vedtatt at det også skal utarbeides en konsumprisindeks for Svalbard. Her vil den faglige uavhengigheten være utfordret ettersom SSB av faglige grunner, i dette tilfellet kvalitetshensyn, tidligere har lagt ned statistikken.

For å kunne si noe om hvor grensen for detaljeringsgrad i programmet bør gå av hensyn til den faglige uavhengigheten, er det nødvendig å si noe om hvilke typer beslutninger og vurderinger som er dekket av begrepet. SSB mener det er naturlig å ta utgangspunkt i EUs statistikklov (forordning 223/2009 endret ved forordning 759/2015) artikkel 2 nr. 1a):

«'faglig uavhengighet': statistikken skal utvikles, utarbeides og formidles på en uavhengig måte, særlig når det gjelder valg av teknikker, definisjoner, metoder og kilder som skal brukes, samt tidspunktene for og innholdet i alle former for formidling, uten noen form for press fra politiske grupperinger, interessegrupper, fellesskapsmyndigheter eller nasjonale myndigheter,

uten at dette berører institusjonelle rammer, så som institusjonelle bestemmelser eller budsjettbestemmelser på fellesskapsplan eller nasjonalt plan, eller definisjoner av statistikkbehov»

Denne definisjonen av faglig uavhengighet knytter uavhengigheten til måten statistikken skal utvikles, utarbeides og formidles på. Det betyr at det i programmet ikke vedtas utvikling og utarbeidelse av statistikker som statistikkprodusentene mener ikke kan lages på en *faglig forsvarlig måte*.

EUs definisjon lister opp eksempler på typer av faglige beslutninger i utviklings-, produksjons- og formidlingsløpet. Eksemplene er ikke uttømmende (jf. ordet «særlig»), og det kan derfor også tenkes andre typer beslutninger enn de som er nevnt som er omfattet av faglig uavhengighet og dermed i utgangspunktet fravær av instruksjonsmulighet. Det kan også nevnes at det vil kunne være gråsoner her. Noen typer beslutninger er klart innenfor hva som skal besluttes på en faglig uavhengig måte, det vil si uten mulighet for instruksjon, mens andre typer beslutninger er mer i randsonen.

EUs forordning om europeisk statistikk ble endret i 2015, og det ble da tatt inn en ny artikkel, artikkel 5a. Bestemmelsen er rettet mot medlemsstatene og deres ansvar for å sikre statistikkmyndighetenes faglige uavhengighet. Som et av flere virkemidler for å sikre dette følger det av nr. 2 at lederne av de nasjonale statistikkontorene skal

«a) ha eneansvar for å treffe beslutning om prosesser, statistiske metoder, standarder og fremgangsmåter og om innholdet i og tidsplanene for offentliggjøring av europeisk statistikk som utvikles, utarbeides og spres av det nasjonale statistikkontoret

Her er det valgt andre begreper enn i den generelle definisjonen av faglig uavhengighet for arbeidet med europeisk statistikk, og det finnes ingen forarbeider til EU-regelverket som begrunner dette nærmere. Vår vurdering er imidlertid at begrepene «*prosesser, statistiske metoder og standarder*» i all hovedsak er sammenfallende med «*teknikker, definisjoner, metoder og kilder*», og at det ikke er noen motstrid mellom disse bestemmelsene, men at de utfyller hverandre og bør tolkes i lys av hverandre.

For den nærmere forståelsen og avgrensningen av begrepet faglig uavhengig er også FNs prinsipper for offisiell statistikk relevante, og da særlig prinsippene 1-3 som lyder som følgende:

1. Offisiell statistikk er et uunnværlig ledd i informasjonssystemet i et demokratisk samfunn. Den skaffer myndigheter, markedsaktører og offentligheten data om økonomi, demografi, sosiale forhold og miljø. Til dette formål må offisiell statistikk - for å være til praktisk nytte - utarbeides og gjøres tilgjengelig på et uavhengig grunnlag av statistikkbyråene for å innfri borgernes rett til offentlig informasjon.

2. For å bevare tillit til offisiell statistikk må statistikkbyråene treffe beslutninger på basis av ene og alene profesjonelle overveielser, som inkluderer vitenskapelige prinsipper og profesjonell etikk når det gjelder metoder og fremgangsmåter for innsamling, bearbeiding, lagring og presentasjon av statistiske data.

3. For å gjøre en korrekt tolkning av data lettere, skal de statistiske byråene presentere informasjon om statistikken i henhold til vitenskapelige prinsipper for kilder, metoder og behandlingsmåter.

Med utgangspunkt i EUs og FNs prinsipper følger det at spørsmål om valg av teknikker, definisjoner, metoder og kilder som skal brukes i utvikling og utarbeidelse av offisiell statistikk, samt tidspunktene for og innholdet i alle former for formidling, er beslutninger som statistikkmyndigheten løpende skal ta uten instruksjoner fra noe hold, heller ikke gjennom pålegg gitt i et nasjonalt statistikkprogram. I tillegg til EU og FN har også blant andre OECD og IMF tilsvarende anbefalinger om statistikkfaglig uavhengighet for nasjonale statistikkmyndigheter.

Statistikklovutvalget skriver i kapittel 11.5.2 at innhold og utforming av enkeltstatistikker vil falle inn under den faglige uavhengigheten. I samme kapittel skriver utvalget at prioriteringen mellom ulike statistikkoppgaver omfattes av den faglige uavhengigheten. Begge disse utgangspunktene støttes av SSB. Statistikklovutvalget legger til grunn at offisiell statistikk i størst mulig grad bør være finansiert over grunnbevilgningen. SSB må forholde seg til enhver tids gjeldende budsjett fastsatt av Stortinget, og utøve virksomheten innenfor disse rammene. I utgangspunktet skal det være SSB ved administrerende direktør som er ansvarlig for å gjøre de nødvendige ressursmessige prioriteringer innenfor de rammene som følger av statistikkprogrammet og til enhver tid gjeldende budsjetter.

Beslutninger om innholdet i publisering av statistikk, herunder det statistiske produktet og tilhørende analyse, beskrivelse av kilder, eventuelle svakheter i statistikkgrunlaget med videre og tidsplan for slike publiseringer gitt i statistikkalenderen, vil også være beslutninger som er beskyttet av statistikkfaglig uavhengighet. I dette ligger også at statistikkmyndigheten bør ha siste ord med hensyn til når statistikken har tilstrekkelig kvalitet for publisering, detaljeringsgraden der kvalitetshensyn og hensynet til statistisk konfidensialitet er sentralt, hyppigheten i publiseringen og på hvilken form statistikken skal publiseres. Det siste kan gjelde om statistikken skal publiseres med absolutte tall, på indeksform og om statistikken for eksempel skal sesongjusteres.

6.2 Forholdet til EUs detaljerte statistikkregelverk

Gjennom EØS-avtalen er Norge forpliktet til å følge opp de EØS-relevante delene av EUs statistikkregelverk. EØS-dimensjonen er omfattende og fremkommer av rettsaktene tatt inn i vedlegg XXI til EØS-avtalen.

EUs statistikkregelverk har utviklet seg over tid, og i dag ser man at beslutninger som det kan argumenteres for at er omfattet av EUs egen definisjon av faglig uavhengighet, reguleres i detalj i forordninger, som dels vedtas på et politisk nivå, og som medlemslandene er forpliktet til å følge.

Hovedhensynet bak det omfattende EU-regelverket er dels å sikre at europeiske statistikker finnes for å understøtte politikktutforming og utviklingen av unionen. Et annet viktig hensyn er å sikre sammenlignbarhet mellom landene, noe som anses helt avgjørende for at statistikken skal virke etter intensjonen. På bakgrunn av det sterke ønsket om sammenlignbarhet ser man at forordninger legger sterke føringer på statistikkmyndighetenes statistikkfaglige beslutninger. I denne sammenheng er det særlig viktig å trekke frem hensynet til sammenlignbar europeisk statistikk og det faktum at EU-regelverket utvikles og forvaltes av statistikere.

6.3 Programmets detaljeringsgrad og forholdet til andre bestemmelser i lovutkastet

Det har vært reist spørsmål ved om lovutvalgets forslag til lovbestemmelser som henviser til det nasjonale statistikkprogrammet, tilsier at programmet bør ha bestemt detaljeringsgrad. Spørsmålet har særlig kommet opp i forbindelse med drøfting av lovforslagets bestemmelse om opplysningsplikt (§ 3-1) og deling av opplysninger til offisiell statistikk (§ 3-4). Begge disse bestemmelsene er formålsstyrt, i den forstand at det konkrete formålet er styrende for bestemmelsenes virkeområde.

Et nasjonalt statistikkprogram som angir statistikkområder gjennom hovedemner, delemner og med en tekstlig del som beskriver formål og utviklingsbehov, vil være en tilstrekkelig avgrensing til at de omtalte bestemmelsene skal kunne fungere etter intensjonen. Eksempelvis bør det som i dag være SSB som vurderer hvilke opplysninger som er nødvendige for offisiell statistikk, men selvsagt hensyntatt de føringer som ligger i lovbestemmelsen for øvrig som kost-nyttevurderinger, personvern betraktninger, lavest mulig oppgavebelastning med videre. Vedtak om opplysningsplikt vil som i dag være et enkeltvedtak som følger forvaltningslovens prosess- og klageregler. Ifølge forslag til ny statistikklov skal også beslutningene om å benytte opplysningsplikt offentliggjøres, for eksempel på ssb.no, og vil kunne påklages i henhold til forvaltningslovens klageregler. Eventuelle ulike oppfatninger om tolkning av § 3-4 vil måtte løses på alminnelig forvaltningsrettslig måte.

6.4 Beslutningsprosessen

Statistikklovutvalget har foreslått at forslag til nasjonalt statistikkprogram skal utarbeides av SSB i samarbeid med andre statistikkprodusenter. Beslutningsmyndigheten er lagt til regjeringen, ved Kongen i statsråd. SSB deler disse oppfatningene.

Det vil være en høringsprosess av forslaget på departementsnivå. Dersom det er aktuelt å gjøre vesentlige endringer i programmet som SSB har foreslått, bør SSB gis anledning til å uttale seg om endringene for å sikre en transparent og forsvarlig utredningsprosess frem mot endelig beslutning. SSB bør legge til rette for en koordinert tilbakemelding fra medlemmene i Statistikkrådet.

Endringer som SSB mener er uforenlige med faglig uavhengighet eller faglig forsvarlighet, bør ikke kunne innlemmes i programmet.

7 Samordning

Statistisk sentralbyrå skal ifølge utvalget ha ansvaret for å samordne all utvikling, utarbeidelse og formidling av offisiell statistikk i Norge. Forslag til statistikkprogram som skal angi hva som er offisiell statistikk, skal utarbeides av Statistisk sentralbyrå i samråd med andre myndigheter med ansvar for offisiell statistikk og drøftes i Statistikkrådet. Departementet ber Statistisk sentralbyrå beskrive nærmere hvordan samordningen kan foregå i praksis, herunder hvordan Statistikkrådet kan involveres på en hensiktsmessig måte.

Det er i dag flere andre myndigheter som produserer offentlig statistikk som trolig vil inngå i et nasjonalt program for offisiell statistikk, og flere av disse andre produsentene vil bli ansvarlig for offisiell statistikk i henhold til det nasjonale statistikkprogrammet.

Det antas at disse potensielle produsentene av offisiell statistikk i all hovedsak er representert i det eksisterende Statistikkrådet. Statistikkrådet vil etter lovforslaget og beskrivelsen i NOU 2018: 7 spille en sentral rolle i utarbeidelsen av et forslag til nasjonalt statistikkprogram, og «*forslag til nasjonalt statistikkprogram utarbeides av Statistisk sentralbyrå i samråd med Statistikkrådet*» jf. lovforslaget § 2-1 andre ledd.

På enkelte områder der det i dag er flere produsenter, vil det være naturlig med direkte kontakt og samarbeid mellom relevant fagavdeling i SSB og andre myndigheter for å koordinere og samordne statistikkproduksjonen, slik praksis til en viss grad er i dag.

Det vil være noe mer arbeid å etablere et nasjonalt statistikkprogram første gang. Et slikt program kan se ut som skissert i kapittel 2, med en tekstlig del som beskriver formål og utviklingsbehov innenfor de 21 hovedemnene på delemnenivå. Programmet suppleres med en liste over de enkelte statistikkene som skal produseres, slik omtalt i kapittel 4. Listen vil i tillegg til å inneholde en beskrivelse av statistikkproduktet inneholde en del andre kjennemerker, herunder hvilken myndighet som er ansvarlig for statistikkproduktet. For å sikre fleksibilitet kan statistikkprodukter endres i løpet av programperioden, og listen bør oppdateres årlig. Denne listen over statistikker vil ikke være en del av *selve* programmet i den forstand at den skal vedtas av Kongen i statsråd.

SSB foreslår en struktur for programmet basert på forslag gitt i kapittel 2. Et utgangspunkt for et slikt program vil være SSBs produksjon av offisiell statistikk i dag samt det som antas å kunne være offisiell statistikk produsert av andre myndigheter, for eksempel etter en kartlegging. Det vil, slik beskrevet over, være behov for en oppdatering av delemner som svarer til de andre myndighetenes behov med hensyn til produksjon av statistikk. I denne prosessen må man forsøke å identifisere hva som bør klassifiseres som offisiell statistikk og hva som for eksempel er forvaltningsstatistikk som ikke skal inngå i programmet. Statistikkrådet bør involveres i dette arbeidet, men det vil også være hensiktsmessig å arbeide på et bilateralt nivå mellom SSB og de andre myndighetene. Imidlertid må det fastlegges rammer for dette arbeidet, og SSB og Statistikkrådet¹⁵ bør få et mandat til å iverksette kartlegging av statistikkproduksjon, oppbygging av et program og prosess. Også i dag er det utstrakt kontakt mellom SSB og andre myndigheter, og det avholdes årlige toppledermøter i tillegg til direkte kontakt på statistikkfaglig nivå. I arbeidet med program for offisiell statistikk vil en nærmere rolleavklaring være nødvendig, særlig dersom det etableres statistikkområder med delt ansvar. Det er flere slike områder i dag.

Det er naturlig at dette skjer ved bilateral kontakt på passende nivå. I et fremtidig arbeid med et program for offisiell statistikk bør man benytte de kontaktflatene som SSB i dag har med de andre myndighetene, som for eksempel regulære toppledermøter og møter på fagnivå, samt trekke på erfaringer som man allerede har for oppgave- og rollefordeling mellom SSB og andre myndigheter som produserer statistikk. Det må utarbeides prosedyrer for samordningen som blant annet involverer Statistikkrådet.

På bakgrunn av kartlegging og samarbeidsmøter vil det utarbeides et forslag til program og liste over statistikker som forelegges Statistikkrådet til behandling.

¹⁵ Eventuelt en arbeidsgruppe bestående av SSB og noen medlemmer fra Statistikkrådet.

Ifølge NOU 2018: 7 s. 75 står Statistisk sentralbyrå «imidlertid selv ansvarlig for å fremme forslaget til program til ansvarlig departement.» Dermed bør det være en mekanisme som sikrer at SSB kan fremme et forslag selv ved uenighet i Statistikkrådet om innhold og ansvarsdeling, og i tråd med SSBs høringsuttalelse bør forslaget utarbeides *etter* samråd med Statistikkrådet. Sammen med forslaget til program bør SSB gjøre rede for prosessen frem mot forslag til statistikkprogram, hvilke synspunkter som har fremkommet og hvordan disse er vurdert.

En mulig utfordring er at det Statistikkrådet som skal være sentral i utarbeidelsen av programmet ikke er etablert, og et spørsmål er om dagens Statistikkråd kan ivareta denne funksjonen i forbindelse med utarbeidelse av det første statistikkprogrammet, eller om et nytt Statistikkråd må oppnevnes av Kongen og mandat og instruks vedtas i forskrift. Hvis et nytt Statistikkråd må etableres, vil dette kunne bidra til at utarbeidelsen av et nasjonalt program for offisiell statistikk vil bli noe mer tidkrevende.

7.1 Endringer i løpet av programperioden og gjennom året

I det svenske systemet besluttes endringer i emneområder, statistikkområder og ansvarlig myndighet av regjeringen, og dette fordrer endringer i statistikkforordningen. Forslag til endringer kommer som regel fra myndigheten selv og forelegges SCB og samordningsrådet. Når det gjelder statistikkprodukter (opprettelse, nedleggelse og endringer i innhold av enkeltstatistikker), beslutter myndighetene dette selv, men anbefales å konsultere samordningsrådet for å sikre god koordinering. Endringer er ikke bundet av en programperiode.

NOU 2018: 7 peker på at programmet ikke må bli for rigid i detaljene og at endringer må være mulig i programperioden, og det bør «.. være en viss fleksibilitet med hensyn til enkeltstatistikker, noe som kan gjøres gjennom en årlig rullering av vedlegget til programmet som omtaler de enkelte statistikkene. Statistikkrådet behandler og gir råd om de årlige endringene.»

Nedleggelse og opprettelse av statistikkprodukter bør kunne foreslås av den enkelte myndighet utenom programperioden. Statistikkrådet orienteres skriftlig om endringer, og endringer og beskrivelsen av disse bør publiseres på portalen for offisiell statistikk. Endringer i løpet av året på produktnivå kan inkluderes i den årlige rapporten om offisiell statistikk. Deretter kan det inngå som et element i evalueringen av det flerårige programmet å vurdere om særlig nedleggelse og eventuelt store endringer av enkeltstatistikker har medført at man ikke har svart på samfunnsoppdraget slik det er gitt gjennom hovedemner og delemner, det vil si at disse ikke belyses gjennom statistikkprodukter slik forutsatt.

8 Høring av brukere

8.1 Dagens situasjon

SSB har mange ulike brukere på ulike statistikkområder som allmenheten, skolen, media, interesseorganisasjoner, departementer og direktorater, Norges Bank, Finanstilsynet,

Stortinget, analysemiljøer, academia og internasjonale organisasjoner med flere. I tillegg har SSB en viktig rolle i å legge til rette for data til forskning, som igjen gir innspill fra brukere.

SSB har jevnlig kontakt med brukerne, enten i formaliserte utvalg, brukergrupper og brukerfora, i forbindelse med ulike kontrakter på oppdragssiden, gjennom deltakelse i eksterne møter og konferanser og mer løpende og ad-hoc som et utall av forespørsler på telefon eller e-post om statistikk og analyser. Disse kommer inn til SSB til den enkelte medarbeider i statistikkavdelingene eller til SSBs informasjonstjeneste. SSB følger mediebildet blant annet for å fange opp aktuelle tema for ny statistikk og nye analyser. SSBs forskere har stor grad av samarbeid med andre forskere og brukere av SSBs data og statistikker.

SSB har egne registeravtaler med alle eierne av de store registrene som inngår som del av datagrunnlaget i statistikkproduksjonen. Det arrangeres årlige møter på direktørnivå, samt at det er etablert egne arbeidsgrupper med registereierne på disse områdene. Innenfor dette samarbeidet inngår også strategiske diskusjoner omkring nye datakilder, nye statistikker, arbeidsdeling mellom SSB og disse registereierne med videre. Det foregår også kommunikasjon med eksterne brukere via Statistikkrådet.

Den formelle brukerkontakten er organisert noe ulikt for den økonomiske statistikken og for person- og sosialstatistikken. For den økonomiske statistikken er det opprettet mange ulike rådgivende utvalg innenfor ulike statistikkområder. Medlemmene oppnevnes av administrerende direktør for fire år om gangen. Disse er oppnevnt blant de viktigste brukerne innenfor de emnemessige områdene utvalgene omfatter, herunder også brukere som lager statistikk innenfor emner som tilligger utvalget. Dette er typisk representanter fra næringslivets hovedorganisasjoner, analysemiljøer, academia, departementer og direktorater som er medlemmer i SSBs rådgivende utvalg. Innenfor de økonomiske statistikkene anses disse som sentrale brukere som bør høres tidlig. Se vedlegg 15.2 om rådgivende utvalg for en mer eksplisitt gjennomgang av rådgivende utvalg.

For de økonomiske statistikkene det også de siste to årene blitt avholdt et større tverrgående brukermøte mot slutten av året, med formål å fange opp behovet for ny statistikk og analyse særlig for tjenestenæringene, siden dette er et satsingsområde i henhold til strategien. Det er også mange møter med departementer og direktorater knyttet til avtalt oppdragsvirksomhet, med arbeidsgrupper tilknyttet KOSTRA, med registereiere om registeravtaler, i tillegg til møter i teknisk beregningsutvalg knyttet til jordbruksforhandlinger og utslipp fra jordbruket, teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi, samt med internasjonale brukere.

For person- og sosialstatistikkene er brukerkontakten organisert på andre måter. Oppdragsvirksomheten utgjør om lag halvparten av budsjettet for disse statistikkene. Det er mange brukergrupper på disse statistikkområdene i tillegg til avtaler med berørte departementer og direktorater om «arbeidsdeling» hvor også behov diskuteres. Det avholdes årlige møter med de viktigste departementene og direktoratene der brukerbehov diskuteres. Samarbeidsmøter om registeravtaler og oppfølging av disse gir også brukerinnspill. Svært mange tabell- og analyseoppdrag fra brukerne gir også viktige innspill i brukerdialogen. For forskerne er det egne utvalg for å sikre god tjenesteyting i forbindelse med utlevering av mikrodata til forskere. Teknisk beregningsutvalg for inntektsoppgjørene er en svært viktig

bruker. Interesseorganisasjonene har egne avtaler om å kjøpe spesialstatistikker fra SSB i lønnsforhandlingssammenheng. Se vedlegg 15.3 om brukerforum for en mer detaljert gjennomgang av slike brukergrupper.

SSB gir tilgang til bruk av mikrodata for forskere, både SSBs egne data og påkoblede data fra eksterne registereiere etter avtaler med disse. Tilgangen skjer dels gjennom fysiske utlån av data for en spesifisert periode, på krypterte sikre linjer, underlagt egne bestemmelser eller ved tilrettelegging i egne løsninger hvor forskeren kan få tilgang til servere eksternt som gir sikker tilgang, for eksempel TSD¹⁶. I det siste er det utviklet en egen løsning, microdata.no, hvor personvernet er sikret og hvor forskeren kan få enkel, rask og billig tilgang til mikrodata. Denne tjenesten utvikles og vil etterhvert åpnes også for andre brukere enn forskere både nasjonalt og internasjonalt. Her er det egne utvalg for en dialog med forskere om tilgang, løsningsvalg, rådgiving med videre.

8.2 Hvordan sikre innspill fra brukere på et tidlig tidspunkt?

Forut for en ny programperiode bør prosessen starte så tidlig at det blir tid å fremme satsingsforslag om større nye arbeider innenfor programmet for offisiell statistikk. De samme brukergrupper og rådgivende utvalgene som nevnt i de foregående avsnittene bør høres.

Det mest opplagte alternativet vil være å bygge på de etablerte kanalene. For den økonomiske statistikken vil dette være med medlemmene i rådgivende utvalg og for person- og sosialstatistikk i brukermøter. For forskerne og andre brukere av mikrodata vil dette gjøres i egne dialogmøter, og for alle statistikkområdene i etablerte møter med registereierne og i tverrgående møter med brukere på spesielle satsingsområder som det er bred enighet i strategiplaner med videre om at skal dekkes bedre.

Det kan synes hensiktsmessig at dialogene/møtene legges tidligere på året enn det som nå er vanlig i SSBs planleggingsprosess, og på en måte som passer budsjettprosessene i departementene. For oppdateringen av programmet og i de tilfeller hvor en ønsker større satsinger tilsier dette at det bør gjøres et par år i forkant.

I tillegg vil det nye Statistikkrådet slik som beskrevet i NOU 2018: 7 ha en viktig rolle. Statistikkrådet er ikke et brukerråd, men et råd som består av andre myndigheter som produserer offentlig statistikk. Disse myndighetene er som regel også brukere av statistikk og representerer i så måte også viktige brukerinteresser. I tillegg har de også sine brukere og kontaktnettverk, slik at det totale tilfanget av potensiell brukerhøring gjennom Statistikkrådet vil være ganske stort, men for eksempel er ikke media, forskning og allmennheten direkte representert. Statistikkrådet skal under ledelse av SSB utarbeide et utkast til statistikkprogram. Det vil være formålstjenlig at et slikt program i størst mulig grad tar hensyn til og avspeiler brukerbehov slik at den brede departementshøringen medfører mindre endringer enn hva som ville være tilfelle uten brukerhøringer på et tidlig stadium. Dette fordrer at ikke bare SSB, men også andre myndigheter involverer sine brukernettverk/rådgivende utvalg i utarbeidelsen av utkast til statistikkprogram. Statistikkrådet må også organisere sin møtekalender slik at det er tilstrekkelig tid til å ta inn og behandle innspill.

¹⁶ Tjenester for Sensitive Data (TSD) ved Universitetet i Oslo

I statistikkportalen som skal være en inngang til statistikker fra alle produsenter, bør det også legges inn mulighet til å gi tilbakemeldinger om statistikkbehov. Det kan være i form av tidsbegrenset bruk av «Fant du det du lette etter» med mulighet for å legge inn en kommentar, eller ved å oppgi en e-postadresse som tilbakemeldinger kan sendes til. SSB har ellers mange kontaktpunkter for alle typer brukere som har spørsmål eller kommentarer til statistikker og SSB. Fra "Kontakt oss" på SSBs nettsider oppgis ulike kontaktmåter, og alle statistikker og de aller fleste andre produkter har oppgitt kontaktpersoner. Det utføres også jevnlig brukerundersøkelser og forskjellige tester som gir tilbakemeldinger. Sosiale medier er også en lavterskelinngang for tilbakemeldinger.

I tillegg til sentrale eksterne brukere er det mange avhengigheter i produksjonen internt i SSB. Statistikker avhenger av hverandre, og SSBs forskningsaktivitet er i hovedsak basert på SSBs egne data. Gjennom kontakt internt i SSB vil det også i fremtiden komme gode innspill tidlig i prosessen ved utarbeiding av planer for endring i statistikkporteføljen.

8.3 Oppsummering

SSB har i dag etablert ulike rutiner og prosedyrer for å sikre at sentrale brukere blir hørt ved endringer i statistikkporteføljen. Mange av disse rutinene vil videreføres etter at ny statistikklov er innført, og med justeringene skissert i avsnittene over vil sentrale brukere ha mulighet til å komme med innspill tidlig i prosessen med statistikkprogrammet.

9 Standardisering og opplæring

At SSB skal ha et overordnet ansvar for standarder og klassifikasjoner, og at disse brukes i offisiell statistikk, vil i første rekke bety at SSBs standarder og klassifikasjoner må være tilgjengelige for de andre medlemmene av Statistikkrådet. Statistisk sentralbyrå har ansvar for flere klassifikasjoner som brukes av andre, for eksempel de regionale inndelingene (hvorav Standard for kommuneinndeling er mest brukt), og norske versjoner av internasjonale standarder som Standard for næringsgruppering (mest brukt), Standard for utdanningsgruppering og Standard for yrkesklassifisering. Klassifikasjoner som brukes i SSBs statistikk, er i dag tilgjengelige via vår løsning for kodeverk (Klass) som ligger på SSBs hjemmeside¹⁷. Klass blir allerede benyttet av mange eksterne virksomheter og etater. Via hjemmesiden kan enn blant annet få tak i både nåværende og tidligere versjoner av de ulike klassifikasjonene (for eksempel kommuneinndelingen for 2018 og 2012), hente ut den versjonen som var gyldig på en bestemt dato og finne informasjon om hvilke endringer som har skjedd fra en versjon til en annen. Disse kan lastes ned både manuelt og via maskin-til-maskin kommunikasjon.

I tillegg til SSB-standardene har sannsynligvis en stor del av medlemmene i Statistikkrådet egne standarder som er godkjent for deres spesifikke fagområde. En kan vanskelig tenke seg at SSB skal «overprøve» disse standardene. Dette skyldes både at mye av det faglige innholdet trolig vil ligge utenfor SSBs kompetanseområde, og at flere av standardene sannsynligvis bygger på internasjonale krav.

¹⁷ <https://www.ssb.no/klass/>

For å koordinere arbeidet med standarder, vil det imidlertid være hensiktsmessig, i startfasen av statistikkprogrammet, å oppnevne en gruppe av Statistikkrådsmedlemmer som kan arbeide frem en felles forståelse av hva en standard/klassifikasjon er. Siden ulike etater forholder seg til ulike nasjonale og internasjonale standarder, kan det bli vanskelig å stille veldig spesifikke innholds- eller strukturkrav, men noen felles regler må det være mulig å komme frem til. Her vil det også være naturlig å diskutere hvilken etat som skal være autoritativ kilde for standarder som brukes av flere. Et eksempel er «Standard for sivilstand» som SSB dokumenterer og tilgjengeliggjør i sitt kodeverkssystem, men som kommer fra Skatteetaten og Det sentrale folkeregisteret.

En må også kreve av ansvarlig etat at standarder som brukes i offisiell statistikk, skal gjøres enkelt tilgjengelig for allmennheten. Dette gjøres best via etatenes egne hjemmesider. Dersom den offisielle statistikken formidles/lenkes til via en statistikkportal, vil det i tillegg være hensiktsmessig også å formidle standardene via denne. Dette kan gjøres ved å lenke til de relevante websidene for standarder som også andre enn SSB er ansvarlige for.

Offentlig sektor samarbeider i dag om å beskrive sine datasett i en felles datakatalog som Brønnøysundregistrene er ansvarlig for¹⁸. Det kan på sikt vurderes om også standarder/klassifikasjoner bør gjøres tilgjengelige via denne tjenesten.

SSB arrangerer flere kurs relatert til produksjon og bruk av statistikk, for eksempel kurs i statistisk metode, kvalitet, KOSTRA og bruk av Statistikkbanken. Ansatte hos Statistikkrådets medlemmer deltar regelmessig på noen av disse kursene. Det vil være naturlig at SSB også tilbyr opplæring knyttet til standarder og klassifikasjoner dersom det er behov for det, samt åpner mer opp for relevante interne kurs enn hva som er tilfelle i dag. I forbindelse med etableringen av et statistikkprogram bør det gjøres en behovskartlegging i Statistikkrådet for å avdekke hvilken opplæring som kan være relevant. Utvikling og gjennomføring av slike kurs vil påføre SSB noe økte kostnader.

10 Kvalitetskontroll

I brevet fra Finansdepartementet blir SSB bedt om å beskrive hvordan kvalitetskontroll av offisiell statistikk produsert av andre kan gjennomføres samt beskrive og vurdere kvalitetskontroll av SSB, herunder hvor ofte og hvordan kontroll fra europeiske organer virker.

SSB deltar i det europeiske samarbeidet om kvalitet i den offisielle statistikken. Det betyr at SSB deltar i utformingen og oppdateringen av kvalitetskrav fra Eurostat, og at produksjonen av offisiell statistikk blir underlagt kvalitetsvurderinger etter initiativ fra Eurostat (fagfellevurdering/peer review) eller SSB (kvalitetsgjennomgang av en statistikk). En betingelse for at en statistikk kan inngå i det europeiske statistikkssystemet (ESS), er at den tilfredsstillende kvalitetskrav som er formulert i Retningslinjer for europeisk statistikk (European Statistics Code of Practice). Dette innebærer blant annet åpenhet om metoder og produksjonsrutiner, at den offisielle statistikken bygger på internasjonale og nasjonale statistiske standarder og at den

¹⁸ <https://fellesdatakatalog.brreg.no/>

ikke går på akkord med prinsippene for statistisk konfidensialitet. Produksjon av offisiell statistikk foregår i SSB og hos andre statistikkprodusenter. Kvalitetskravene til statistikkene er de samme.

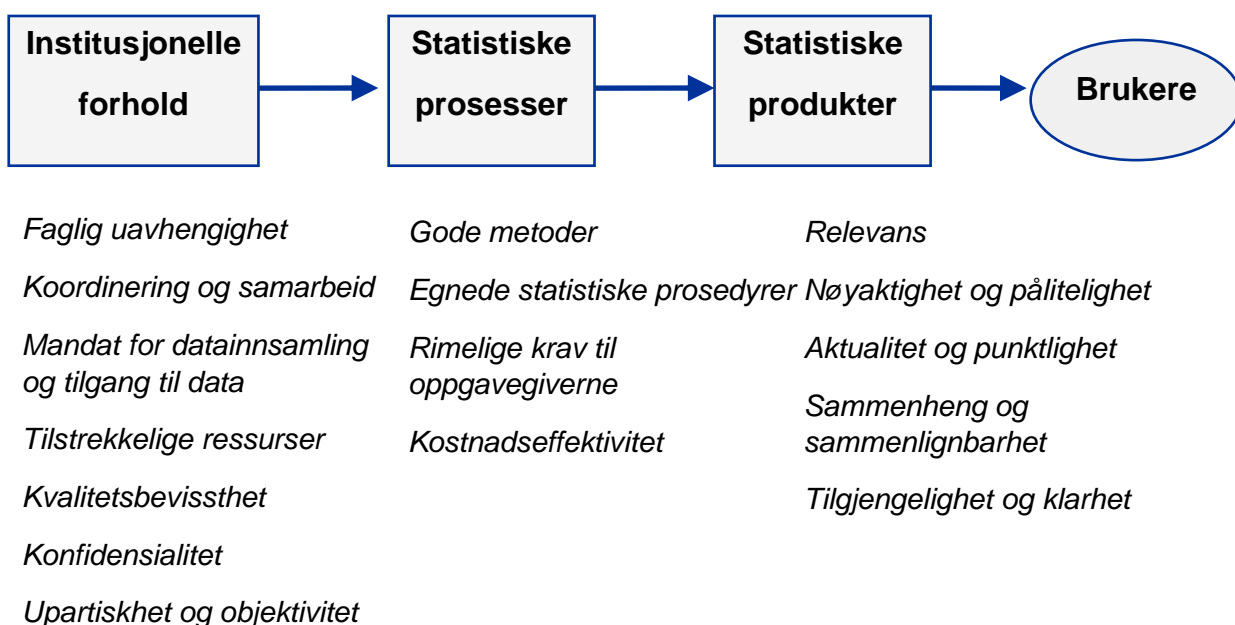
10.1 Retningslinjer for europeisk statistikk

Reviderte Retningslinjer for europeisk statistikk ble vedtatt av Komiteen for ESS 16. november 2017. Disse retningslinjer er hjørnesteinen i det felles kvalitetsrammeverket for ESS som det norske statistikksystemet inngår i. Retningslinjene ble først utviklet i 2005 og revidert i 2011 og nå senest i 2017. Den siste utgaven har fått et nytt prinsipp om koordinering og samarbeid, som blant annet skal styrke statistikkbyråenes koordineringsrolle i forhold til andre nasjonale produsenter av offisiell statistikk. Den skal ellers styrke statistikkbyråenes faglige uavhengighet og understreker innovasjon ved å oppfordre til å ta i bruk ny teknologi og nye datakilder. Retningslinjene er uoffisielt oversatt til norsk og lagt ut på [ssb.no](https://www.ssb.no/omssb/styringsdokumenter/lover-og-prinsipper/retningslinjer-for-europeisk-statistikk-for-statistiske-institusjoner-nasjonalt-og-i-fellesskapet) (<https://www.ssb.no/omssb/styringsdokumenter/lover-og-prinsipper/retningslinjer-for-europeisk-statistikk-for-statistiske-institusjoner-nasjonalt-og-i-fellesskapet>).

Et rammeverk for kvalitetssikring (Quality Assurance Framework forkortet QAF) med gode og anbefalte praksiser er knyttet opp til Retningslinjer for europeisk statistikk, og er tilgjengelig på Eurostats hjemmesider. Disse er også under revisjon i en arbeidsgruppe hvor SSB deltar. Retningslinjene skal også følges av en ny begrepsliste som forklarer termene som inngår, og denne er under utarbeiding.

Retningslinjer for europeisk statistikk består av 16 prinsipper med underliggende indikatorer (i alt 84) og dekker institusjonelle forhold, prosesser og produkter, se figur 1.

Figur 1. Retningslinjer for europeisk statistikk. Kvalitetsmodell og prinsipper

Fagfellevurderinger/peer reviews er lagt opp etter Retningslinjer for europeisk statistikk for å undersøke om og hvordan de europeiske statistikkbyråene og andre medlemmer av det europeiske statistikkssystemet følger disse. Disse vurderingene har påpekt svakheter hos statistikkprodusentene og i regelverket, og har også identifisert områder hvor retningslinjene burde forbedres. SSB ble gjennomgått i en fagfellevurdering i desember 2014 med rapportering i 2015. En ny runde med fagfellevurderinger basert på de reviderte retningslinjene er ventet å starte i 2021.

Den reviderte europeiske statistikklovgivningen viser til Retningslinjer for europeisk statistikk. Noen av prinsippene som gjelder institusjonelle forhold er lovfestet her og omfattes av eksisterende norsk statistikklov, spesielt statistikkbyråenes faglige uavhengighet, mandat for datainnsamling og statistisk konfidensialitet/personvern. Dette er styrket i forslaget til ny norsk statistikklov som bygger på europeisk lov og retningslinjene.

Retningslinjene setter standarder og gir veiledning for kvalitet i statistikken, både med hensyn til institusjonelle forhold, prosesser og produkter. De brukes i SSB i kursvirksomhet og som rammer for selvvurderinger og kvalitetsgjennomganger av enkelte statistikker eller statistikkområder. De gjelder for hele det norske statistikkssystemet, også andre produsenter av europeisk og offisiell norsk statistikk. Det er ingen grunn til å skille med hensyn til kvalitetskrav her, som det også ble påpekt i utkastet til ny norsk statistikklov.

10.2 Et system for kvalitetskontroll av offisiell statistikk

Statistikkprogrammet definerer hva som skal inngå i den offisielle statistikken og skal peke på ansvarlig myndighet. SSB har et overordnet ansvar for kvaliteten i den offisielle statistikken. Det medfører at SSB skal påse om produksjon av offisiell statistikk tilfredsstillende internasjonale og nasjonale krav om kvalitet. Nedenfor er elementene i systemet for kvalitetskontroll beskrevet, og det gis et anslag for ressursbehovet for å kunne gjennomføre de nye elementene i systemet for kvalitetskontroll.

Tabell 1 viser tre typer aktiviteter i SSBs system for kvalitetskontroll. To er allerede etablert, men må utvides i forhold til statistikkprodusenter utenfor SSB. En aktivitet er ny.

Fagfellevurderinger gjennomføres på oppdrag av Eurostat og inngår i en serie av lignende vurderinger i hele ESS. SSBs statistikkproduksjon ble underlagt fagfellevurderinger i 2007 og 2014/15. Eurostat har varslet en ny runde med fagfellevurderinger i 2021. Vurderingen blir gjort på institusjonsnivå. Det vil si at SSB og utvalgte andre produsenter av statistikk som inngår i ESS blir vurdert.

Den andre typen aktivitet er kvalitetsevalueringer som baseres på selvvurderinger og vil være ny i det norske statistikkssystemet. Med en kvalitetsevaluering menes en evaluering av kvaliteten på institusjonsnivå for eksterne statistikkprodusenter. Evalueringen vil være begrenset til den statistikkproduserende delen. I praksis vil de fleste andre statistikkprodusenter stort sett bare arbeide med statistikk innen ett hovedemne. Kvalitetsevalueringen i SSB vil gjøres for hvert hovedemne.

Den tredje type aktivitet er kvalitetsgjennomganger av enkelte statistikker. SSB har gjort kvalitetsgjennomganger¹⁹ siden 2011 og vil fortsette med det, men øke antallet.

Tabell 1. Elementene i et system for kontroll av norsk offisiell statistikk (inkludert statistikk som inngår i ESS).

Aktivitet	Gjennomføres av	Frekvens	Nivå
Fagfellevurdering (peer review)	Et europeisk fagfelleteam, på oppdrag fra Eurostat	2007 2014/15 2021/22	Myndighet (SSB og utvalgte andre produsenter av europeisk statistikk)
Kvalitetsevaluering (selvvurdering, et spørreskjema fra SSB, årlig oppfølging og temarotasjon)	SSBs kvalitetsleder med bistand fra SSBs Seksjon for metoder	Årlig	-Hovedemne (internt i SSB) -Myndighet (andre produsenter av offisiell statistikk)
Kvalitetsgjennomganger (selvvurdering, prosessgjennomgang, fokusgruppe med brukere, analyse av annen kvalitetsinformasjon)	SSBs kvalitetsteam	2-3 per år i SSB 2-3 per år utenfor SSB	Statistikkprodukt

10.3 Fagfellevurdering

Eurostats fagfellevurdering legger hovedvekt på institusjonelle forhold. Vektlegging av andre sider ved statistikkproduksjonen varierer fra gang til gang. Utgangspunktet for en fagfellevurdering er en selvvurdering av kvaliteten i SSBs statistikkproduksjon. Selvvurderingen følger prinsippene fra Retningslinjer for europeisk statistikk. Selvvurderingen blir fulgt opp i intervjuer som fagfelleteamet har med nøkkelpersoner i SSB og med nøkkelpersoner fra andre utvalgte produsenter av offisiell statistikk. En fagfellevurdering resulterer i en kvalitetsrapport med anbefalinger/tiltak for å heve kvaliteten i statistikkproduksjonen. Ansvaret for å følge opp anbefalingene og for å rette opp kvalitetsbrister ligger hos produsenten av statistikken, enten det er SSB eller annen produsent av offisiell statistikk utenfor SSB. Fagfellevurderingen av 2014/15 anbefalte blant annet en gjennomgang av deler av statistikkloven. Eurostat følger årlig opp om tiltakene blir iverksatt.

10.4 Kvalitetsevaluering

En årlig kvalitetsevaluering av produksjon av all offisiell statistikk vil være en ny aktivitet i det norske statistikksystemet. Målet med en kvalitetsevaluering er å skaffe en oversikt over kvalitet per bidragsyter til ESS og norsk offisiell statistikk som går ut over den som rapporteres til Eurostat. Dette kan være en statistikkavdeling i SSB med ansvar for ett eller flere hovedemner, eller en annen statistikkprodusent som produserer offisiell statistikk.

¹⁹ Et eksempel på en slik gjennomgang er *Kvalitetsgjennomgang av strukturstatistikken*, Interne dokumenter SSB 2017/19.

SSB har innhentet informasjon fra Danmarks Statistik (DS) og Statistiska Centralbyrån (SCB). Begge gjennomfører årlig en evaluering av kvaliteten av statistikker som inngår i ESS. DS har laget «Retningslinjene for europeisk statistikk – selvevaluering». Den danske selvevalueringen er et spørreskjema hvor den enkelte bidragsyter til ESS skal svare på ja/nei-spørsmål om institusjonelle rammer, statistiske fremgangsmåter og produkter. I alt er 16 tema berørt i den danske selvevalueringen. Spørreskjemaet bygger på Retningslinjer for europeisk statistikk, men spørsmålene er noe forenklet i forhold til innholdet.

Den svenske selvevalueringen består av et spørreskjema med ja/nei-spørsmål. SCB startet i 2017 med en årlig evaluering av kvaliteten i den svenske offisielle statistikken, se Sveriges Officiella Statistik – årlig rapport för 2017, s. 18-23. Prinsippene fra Retningslinjer for europeisk statistikk er delvis ivaretatt, men rekkefølgen og type spørsmål følger en statistisk virksomhetsmodell. Skjemaet starter med spørsmål om informasjonsbehov og statistikkens mål. Deretter følger spørsmål om kvaliteten i statistikker, eksempelvis om utformingen av undersøkelsen, utvalgsdesign, kvalitetsvurderinger og kilder for usikkerhet. SCBs skjema legger hovedvekten på statistiske prosesser. Det vurderer i mindre grad institusjonelle forhold og statistiske produkter.

SSB må utvikle en metode for å evaluere kvaliteten i offisiell statistikk. Evalueringen vil bestå av en selvurdering av hvert hovedemne i SSB og andre produsenter av offisiell statistikk. Evalueringen vil skje i form av et spørreskjema. Strukturen i skjemaet for selvevaluering vil bygge på prinsippene fra Retningslinjer for europeisk statistikk. Selvevalueringene kan gjennomføres som en undersøkelse med en fast del, inklusive oppfølging av saker fra undersøkelsen fra året før, og en temaroterende del etter mønster fra Eurostats fagfellevurderinger. Temaene kan hentes fra Retningslinjer for europeisk statistikk og drøftes i Statistikkrådet. Eksempelvis kan SSB ett år legge hovedvekten på konfidensialitet (prinsipp 5 fra retningslinjene). Neste år kan det være aktualitet og punktlighet (prinsipp 13) eller gode metoder (prinsipp 7).

SSB har vurdert fordeler og ulemper ved en årlig kvalitetsevaluering. Fordelen med en årlig evaluering er at statistikkprodusentene minst en gang per år blir tvunget til å ta stilling til kvaliteten i det de produserer. Ulempen er at det kan bli for mye rapportering og at det blir for lite dynamikk i rapportene. Derfor foreslår SSB å rotere hovedtemaet fra år til år. En annen fordel ved den årlige rapporteringen er at den gir mulighet for oppfølging og oppdatering av saker fra kartleggingen fra året før.

SSB vil bruke sin skjemametodiske kompetanse for å lage et skjema som fremskaffer informasjon som behøves på enklest mulig måte. Det innbefatter en kartlegging av informasjonsbehovet, en fokusgruppe med representanter fra viktige bidragsyttere til ESS og testing av skjemaet før det sendes til alle myndigheter som lager offisiell statistikk.

Basert på kvalitetsevalueringene, vil SSB utarbeide en årsrapport om kvaliteten i den offisielle statistikken.

10.5 Kvalitetsgjennomganger

I 2011 startet SSB med kvalitetsgjennomganger av SSBs egen statistikkproduksjon. SSB har gjort noen kvalitetsgjennomganger (assisterte selvurderinger) av offisiell statistikk som er

produsert utenfor SSB, men ikke i de senere år. I hovedtrekk følger en kvalitetsgjennomgang det samme opplegget som en fagfellevurdering. Basert på en selvvurdering etter Retningslinjer for europeisk statistikk belyser og analyserer en kvalitetsgjennomgang svakheter og forbedringspunkter i statistikken som gjennomgås.

SSB setter sammen et kompetent team for å gjennomføre kvalitetsgjennomgangen. Det blir gjennomført et oppstartsmøte. Ansvarlig statistikkprodusent gjør en selvvurdering etter Retningslinjer for europeisk statistikk. Så blir det et møte med en prosessgjennomgang og et møte med en fokusgruppe satt sammen av representanter av brukere av statistikken. Ved behov gjennomføres det flere møter for å avklare uklarheter eller for å gå i dybden på enkelte problemstillinger. Gjennomgangen avsluttes med et sluttmøte med statistikkprodusenten. Teamet skriver en kvalitetsrapport som sendes statistikkprodusenten. Basert på rapporten gir kvalitetsteamet anbefalinger for å bedre kvaliteten på statistikken. Statistikkseksjonen i SSB eller annen ansvarlig myndighet lager en tiltaksliste basert på disse og har ansvaret for å følge opp tiltakene. Hvert år samler kvalitetsleder inn informasjon om fremdriften i gjennomføringen av tiltakene og gir en samlet status over kvalitetsarbeidet til direktørmøtet i SSB.

10.6 Samarbeid med Statistikkrådet

Retningslinjer for europeisk statistikk er styrende for Eurostats kvalitetsvurdering av SSBs statistikkproduksjon. SSB bruker retningslinjene i de interne kvalitetsgjennomgangene. På samme måte planlegger SSB å bruke dem i kvalitetsvurderingen av produksjon av offisiell statistikk utenfor SSB. Eurostats og SSBs fremgangsmåte vil bli gjort kjent for medlemmene i Statistikkrådet og gjennom et kurstilbud. Årlig varsler SSB at det vil bli gjort en kvalitetsevaluering blant alle medlemmer i Statistikkrådet og kvalitetsgjennomganger av statistikkproduksjon hos noen medlemmer. SSB foreslår hvilke produsenter som vil bli gjennomgått, mens medlemmene i Statistikkrådet kommer med forslag om spesifikke kvalitetsgjennomganger. SSB vil sette sammen et team for å gjennomføre eksterne kvalitetsgjennomganger. Representanter fra andre statistikkprodusenter kan være aktuelle for å delta i slike team. Elementene i en ekstern kvalitetsgjennomgang vil være de samme som i SSBs interne kvalitetsgjennomganger, men SSB vil vektlegge institusjonelle forhold hos den eksterne statistikkprodusenten mer enn i en SSB-intern kvalitetsgjennomgang.

10.7 Organiseringen av kvalitetsarbeidet

SSB koordinerer kvalitetsarbeidet. SSB lager en årlig plan for kvalitetsgjennomganger. SSB etablerer et kvalitetsteam som består av faste medlemmer fra SSB og utvalgte medlemmer fra Statistikkrådet. Medlemmene i kvalitetsteamet tilbys opplæring i Retningslinjer for europeisk statistikk, SSBs virksomhetsmodell (GSBPM²⁰) og andre rammeverk for kvalitetsarbeid.

En kvalitetsgjennomgang resulterer i en liste med kvalitetshevende tiltak. SSB overvåker implementeringen av tiltakene etter at listen er godkjent av statistikkprodusenten. Generelt gjelder at de forskjellige aktivitetene i kvalitetskontrollen tar sikte på å avdekke kvalitetsbrister. Ved avvik foreslår kvalitetsteamet tiltak for å rette avvik. Ansvaret for å rette opp kvalitetsbrister ligger hos produsenten av statistikken, enten det er ansvarlig statistikkavdeling i SSB eller ansvarlig myndighet utenfor SSB. SSB vil følge med på

²⁰ Generic Statistical Business Process Model, som er utviklet av FN (UN ECE).

gjennomføringen av tiltak og lage en årlig rapport om status i tiltakene og kvaliteten i den offisielle statistikken. SSB deler erfaringer og god praksis fra kvalitetsgjennomgangene med andre produsenter av offisiell statistikk.

Ressursanslag

Kvalitetssikring av offisiell statistikk vil kreve nye ressurser, se tabell 2. SSB vil få en utvidet oppgave som koordinator av arbeidet med kvaliteten (0,5 årsverk). Kvalitetsevalueringer krever nye ressurser til opplæring, planlegging, gjennomføring, analyse og rapportering (2,3 årsverk). I tillegg kommer ressursforbruket hos andre myndigheter som skal delta i evalueringen. Det ressursbehovet er ikke anslått.

Kvalitetsgjennomganger i SSB blir gjennomført uten nye ressurser, men tre eksterne kvalitetsgjennomganger vil kreve 1 årsverk. Årlig kvalitetsrapportering vil bli mer ressurskrevende. Kvalitetsleder må hente inn opplysninger om gjennomføring av kvalitetshevende tiltak fra andre myndigheter som bidrar til ESS og rapportere fremdrift og status (0,2 årsverk).

Kvalitetssikring av offisiell statistikk vil til sammen øke SSBs ressursbehov med 4 årsverk. Det vil komme i tillegg til det som brukes på slike aktiviteter i dag.

Statistiska centralbyrån (SCB) i Sverige gjennomfører årlig lignende opplegg. Ressursforbruket i SCB er på 7,75 årsverk. Danmarks Statistik har så vidt begynt med et lignende opplegg, og det er verd å merke seg at ifølge den danske statistikkloven er det frivillig om andre myndigheter ønsker at deres statistikk skal være en del av den offisielle statistikken og dermed omfattes av denne kvalitetskontrollen.

Tabell 2. Aktiviteter som inngår i kvalitetsarbeidet og anslag på ressursbehovet i årsverk.

Forklaring:

Kvalitetsgruppe: kvalitetsleder og medarbeidere som jobber med kvalitet i metodeseksjonen

Kvalitetsteam: to medarbeidere fra kvalitetsgruppen og fem eksperter fra andre fagfelt

Aktivitet	SSB	Årsverk i SSB		Andre myndigheter
		Løpende	Ny	
Koordinering av kvalitetsarbeidet				
Koordinering (utvidelse av eksisterende aktivitet)	Kvalitetsgruppen		0,5	
Løpende kvalitetsarbeid	Kvalitetsgruppen	1,9		
Opplæring				
Utvikle et kurstilbud i kvalitetsarbeid	Kvalitetsgruppen		0,2	
Gjennomføre kurset	Kvalitetsteamet		0,3	Deltakere i kvalitetsteamet fra medlemmer i Statistikkrådet
Kvalitetsvalueringer				
Planlegge evaluering	Kvalitetsgruppen		0,4	
Gjennomføre evalueringen	Kvalitetsgruppen og statistikkavdelingene		0,8	Alle myndigheter som leverer statistikk til ESS
Analysere og rapportere	Kvalitetsgruppen		0,6	
Kvalitetsgjennomganger				
3 per år i SSB	Kvalitetsteamet	1		
3 per år hos andre myndigheter	Kvalitetsteamet		1	Utvalgte myndigheter som leverer statistikk til ESS
Årlig kvalitetsrapportering				
Oppdatere tiltakslistene og utarbeide en årsrapport (utvidelse av eksisterende aktivitet)	Kvalitetsgruppen	0,1	0,2	Alle myndigheter som leverer statistikk til ESS
I alt årsverk		3	4	

11 Statistikkportal

Statistisk sentralbyrå bør ifølge utvalget utvikle en portal for norsk offisiell statistikk i samråd med Statistikkrådet. Portalen vil være en inngangsport til formidling og beskrivelse av den offisielle statistikken. Den vil også inneholde en felles kalender for det nasjonale statistikkprogrammets planlagte statistikkpubliseringer. Departementet ber Statistisk sentralbyrå vurdere om en slik portal på en hensiktsmessig måte kan integreres som en del av ssb.no.

11.1 Hvordan løser andre statistikkbyråer dette?

11.1.1 Sverige – integrert på scb.se gjennom emneinngangene og i statistikkalenderen Statistiska centralbyråns (SCBs) statistikkportal er en egen inngang fra startsidene:

<http://www.scb.se/hitta>

Den er ordnet etter SCBs 23 emneområder²¹ (tilsvarende våre hovedemner) og tilhørende statistikkområder (tilsvarende våre delemner) og skal inneholde statistikk fra SCB «och övriga statistikansvariga myndigheter».

Her finnes både statistikker som er klassifisert som Sveriges offisielle statistikk og statistikker som ikke er det. Det finnes også statistikk fra institusjoner som ikke er med i listen over statistikkansvarlige myndigheter (som Sveriges riksbank). Det vises til dokumentasjon for alle statistikkene, og en må inn i dokumentasjonen for å finne ut om statistikken er klassifisert som offisiell statistikk eller ikke. Det ser ut som om mye av informasjonen ligger hos SCB (for eksempel i deres statistikkbank), men ansvarlig statistikkmyndighet oppgis og lenkes til der SCB ikke er ansvarlig. Det lenkes også spesifikt til rapporter o.l. på myndighetens nettsider.

For Arbetsmiljö er det for eksempel to statistikker der det for begge står: Statistikansvarig myndighet: Arbetsmiljöverket. Videre vises det til Arbetsmiljöverket og rapporter der, mens statistikkbanktabeller ligger hos SCB.

Felles statistikkalender for alle myndigheter ligger på:

<http://www.scb.se/hitta-statistik/publiceringskalendern/>

For alle statistikker er det et felt for «Nästa publicering». Denne viser til den felles statistikkalenderen.

11.1.2 Danmark – enkel nettside på dst.dk med lenker, ingen integrasjon

Fra siden Spørg om statistik finnes en oversikt over «Dansk statistik fra andre organisationer»:

<https://www.dst.dk/da/informationsservice/dansk-efter-emne>

Den er ordnet etter Danmarks Statistiks 12 hovedemner (+ regionalstatistikk) og viser til institusjoner (ikke til statistikker). Den har ingen videre inndeling i delemner (men emnebasert, hierarkisk inngang fra de 12 hovedemnene til delemner og statistikker fra Danmarks Statistik er ellers plassert meget sentralt på startsidene). Oversikten inneholder både offentlige og private kilder, og det er ikke snakk om offisiell statistikk. Det vises heller ikke til noen statistikkalender. Statistikkalenderen hos Danmarks Statistik <https://www.dst.dk/da/Statistik/planlagte> inneholder bare Danmarks Statistiks egne statistikker.

Dette ligner veldig på den listen SSB tidligere hadde over Andre kilder. Det er også Informationservice og Bibliotek som står som ansvarlig for listen.

²¹ Emneområdet Betalningsbalans och utlandsställning er ikke med i årsrapporten for SOS, men dette området ble skilt ut som et eget emneområde fra Finansmarked i juni. Ettersom den eneste statistikken som ligger her ikke er offisiell statistikk, er det uklart om emneområdet blir med i årsrapporten fremover.

11.1.3 Finland – integrert statistikkinnang på stat.fi, men ikke felles statistikkalender
Statistikk har en egen inngang fra startsidene https://www.stat.fi/til/index_sv.html
Statistikken kan ordnes etter produsent (Statistikcentralen og 11 andre produsenter), etter emne (26 hovedemner, delemner er ikke brukt), alfabetisk og etter stikkord (A-Å). For alle statistikkene er det felt for produsent, opplysninger, beskrivelse og nøkkelord. Fra opplysningsfeltet lenkes det til siste publisering av statistikken hos den enkelte statistikkprodusent. For Statistikcentralens statistikker vises også dato for neste publisering i dette feltet, mens det for andre statistikkprodusenter lenkes til organisasjonens egen statistikkalender. Denne lenken finnes ikke alltid (for eksempel ikke for Lantmäteriverket), og virker heller ikke alltid (for eksempel ikke for Folkpensionsanstalten), men det kan hende at dette er bedre hvis en bruker den finske versjonen av nettstedet.
Publiseringskalenderen hos Statistikcentralen
https://www.stat.fi/ajk/julkistamiskalenteri/index_sv.html#!?langs=sv viser bare Statistikcentralens egne statistikker.

Finlands offisielle statistikk har en egen «merkeordning» som forklares her:

http://www.tilastokeskus.fi/meta/svt/index_sv.html

Det ser ut som om alle statistikker i listen over statistikk er offisielle. På slutten av Statistisk årsbok 2017 står det en liste med Producenter av statistikk som er delt inn i Producenter av Finlands offisielle statistikk (FOS) og Andra statistikkproducenter.

11.1.4 Storbritannia – eget nettsted med lenker og kalender

Storbritannia har mange statistikkprodusenter der Office for National Statistics (ONS) er den største. Fra deres nettside <https://www.ons.gov.uk/> er det inngang til statistikkene de produserer, og statistikkalenderen viser også bare ONS' egen statistikk.

Men det lenkes også til en portal med Other official statistics:

<https://www.gov.uk/government/statistics>. Der finnes statistikk fra en mengde produsenter, blant annet ONS, fordelt på Published og Upcoming (kalender). Statistikken er gruppert etter 20 hovedemner, men denne emneinndelingen er ikke den samme som finnes hos ONS, selv om noen emner inneholder noe av det samme. Her må det legges til at «official statistics» tilsvarer offentlig statistikk, mens det er begrepet «national statistics» som tilsvarer offisiell statistikk i de fleste andre land. Begge typer statistikk ligger i denne portalen.

11.1.5 Irland – eget nettsted med lenker etter emne, ingen kalender

Fra inngangen Statistics på nettsidene til Central Statistics Office (CSO) <https://www.cso.ie/en/> vises det bare til statistikk fra CSO, ordnet etter overordnede emnegrupper (for eksempel People and society), hovedemner (for eksempel Population) og statistikker. Statistikkalenderen viser også bare statistikk fra CSO.

Men det finnes en statistikkportal, kalt StatCentral, som drives av CSO:

<http://www.statcentral.ie/>

Den er ordnet etter samme emner som på nettsidene, foruten at emner som ikke er dekket av CSO (for eksempel Energy) kommer i tillegg. Det virker ikke som om det er noen statistikkalender knyttet til portalen. Siden er også under oppbygging. Fra About us:

“StatCentral is the portal to Ireland's Official Statistics. It provides information about statistics produced by government departments and state organisations. The site is maintained by the Central Statistics Office (CSO).

StatCentral aims to strengthen and coordinate statistics across the public service. The portal supports the [National Statistics Board's strategy](#) of developing a whole-system approach for the Irish statistical system, involving all areas of the public sector where official statistics are produced. StatCentral has been launched with a range of official statistics from the CSO and other departments and agencies. We will be regularly adding to the list of statistics covered, with the ultimate aim of covering all official statistics. During this phase of the project particularly, we strongly encourage feedback on the features of the portal and suggestions for statistics to be included.”

11.2 Hvordan kan Statistisk sentralbyrå løse dette?

SSB har sett på hvordan spørsmålet om en statistikkportal kan løses uten å gå langt inn i hvordan dette kan gjøres rent teknisk.

11.2.1 Forslag 1: Integrert løsning på [ssb.no](#) sine sider

For mange brukere ville antakelig en helt integrert løsning der statistikker fra alle myndigheter er tilgjengelig fra SSBs statistikksider, være det beste. De fleste som leter etter statistikk, er mer opptatt av innholdet enn av hvem som produserer det. Både Sverige og Finland har statistikkinn ganger som integrerer statistikker fra alle (offisielle) produsenter. Men bare Sverige integrerer alle statistikkene i ett system på statistikkbyråets nettsider, med tall i statistikkbanken og en statistikkalender som sammenstiller alle publiseringer.

En helt integrert løsning, der alle statistikkene legges i strukturen bak inngangen Statistikk fra [ssb.no](#), forutsetter imidlertid at statistikkene som legges inn, både har en kvalitet og en form som passer inn på SSBs statistikksider. Når en ser på statistikkene det vises til fra andre myndigheter, varierer presentasjonen veldig. Noen har egne statistikkmiljøer og et aktivt forhold til statistikkpublisering, mens statistikken er forholdsvis skjult hos andre. Det vil kreve en god del ressurser for å få statistikkene til å passe inn på våre sider i tillegg til å tilfredsstille kvalitetskravene til offisiell statistikk. SSBs tekniske løsninger for å publisere statistikk er per i dag ikke laget med hensyn til at eksterne skal kunne ta dem i bruk. Det er også usikkert om de andre statistikkprodusentene ønsker en slik integrering.

Det vil også være ressurskrevende å følge opp publiseringen av andres statistikker. Det gjelder særlig hvis de også skal integreres på nettstedet, ikke bare lenkes til. Statistikkene skal meldes inn i statistikkalender til riktig tid, statistikkbanktabeller skal lages og lastes, og statistikkpubliseringer skal produseres på riktig måte. SSBs formidlingsprinsipper for statistikk må følges, og eksterne produsenter må forplikte seg til å rette hurtig opp i sine publiseringer

når disse brytes. SSBs statistikkseksjoner registrerer i dag selv sine planlagte statistikkpubliseringer i SSBs statistikkregister. Hvis også andres publiseringer skal inn i registeret, må enten eksterne få tilgang til det, eller så må SSB administrere dette for dem. Seksjonene i SSB laster også sine egne statistikkbanktabeller etter at nye tabeller er laget av statistikkbankredaksjonen. Arbeidet med statistikkbanktabeller er krevende. Det ligger ikke i dag til rette for at eksterne skal laste tall inn i Statistikkbanken, samtidig er det er lagt opp til at statistikkseksjonene selv skal oppdatere sine tabeller.

Et alternativ med en helt integrert løsning vil derfor kreve en del tid og ressurser hos både SSB og de andre myndighetene, utover det å sikre at de eksterne statistikkene tilfredsstill kvalitetskravene til offisiell statistikk, før de kan integreres på SSBs nettsider. Arbeidet med å tilpasse våre sider vil i tillegg til ansatte fra SSBs kommunikasjonsavdeling kreve IT-ressurser. Opplæring og oppfølging av eksterne vil også kreve en del ressurser. Til sammen anslås det at det vil gå med minst fire årsverk fra SSB før en integrert løsning er på plass. Hvis statistikkene også skal være en del av den daglige driften på ssb.no, vil det også kreve ekstra ressurser i form av to faste årsverk som bare arbeider med drift av de eksterne statistikkene hos SSB.

11.2.2 Forslag 2: Eget nettsted med lenker til alle statistikkprodusentene. Dette er Statistisk sentralbyrås anbefalte løsning

Et mindre ressurskrevende alternativ for selve driften vil være en statistikkportal som er et eget nettsted, tilgjengelig med egen inngang fra alle statistikkproduserende myndigheters nettsteder, som lenker til statistikker hos SSB og andre. Dette kan være omtrent som den britiske og irske løsningen, med statistikkalender hos de forskjellige myndighetene, som hos den finske. Denne løsningen kan utvides etter hvert.

Selv om SSB får ansvaret for å bygge opp en portal og skal følge opp og veilede andre myndigheter, må myndighetene selv ta ansvar for å bygge opp et system som følger vedtatte regler. De må også ha ansvarlige kontaktpersoner som samarbeider med SSB.

En portal som ikke er direkte integrert med SSBs egne publiseringer, vil kunne bygges opp over tid etter hvert som det blir klart hvilke statistikker og myndigheter som skal inn, i tillegg til at mer av driften kan overlates til de forskjellige produsentene. En slik portal vil også tydelig vise at det finnes flere statistikkproduserende myndigheter enn SSB og fremstå som et felles nettsted for statistikkprodusenter. En slik portal vil kunne lages ganske enkelt fra starten av med behov for noe webdesign, utviklingsressurser samt koordinering og avklaring av innhold og funksjonalitet, og oppfølging av utviklerne. Her er det krevende å si noe sikkert om kostnadene før det gjøres en grundigere estimeringsjobb. Hvis SSB kan gjøre dette helt på egen hånd og begynner med den enkleste løsningen, bør utviklingen kunne gjøres med ett IT årsverk med støtte av et halvt årsverk fra kommunikasjonsavdelingen. Skal de andre statistikkprodusentene involveres i utviklingen med ønsker om utvidet funksjonalitet, vil det kunne kreve noe mer ressurser fra SSB til etableringen av portalen. Deretter regnes det med et halvt årsverk til koordinering, videreutvikling og drift.

Portalen bør ha en emnebasert inngang, enten bare via hovedemner eller også videre inndelt i delemner. Det kan også være aktuelt med en inngang etter institusjon. På portalen må det også ligge informasjon om statistikkprogrammet.

Når statistikkportalen er etablert, vil det også kunne lenkes til andres statistikker som ligger i portalen, fra våre emnesider. På den måten kan også andres statistikker på sikt bli integrert i form av lenker på ssb.no, samtidig som det finnes en egen inngang som viser hvilken statistikkprodusent som står bak statistikkene.

12 Tidsramme statistikkprogram

I brevet bes det om å vurdere hvor lang tid arbeid med å sette sammen et ferdig forslag til program vil ta og redegjøre for om noen valg vil gjøre at prosessen tar kortere eller lengre tid. Det er krevende å vurdere hvor lang tid dette vil ta i og med at prosessen involverer også andre myndigheter. I utgangspunktet må en kartlegge Statistikkrådets 23 medlemsinstitusjoners statistikkproduksjon med tanke på hva som er offisiell statistikk og som dermed skal inngå i programmet. I tillegg kan det være noen åpenbare kandidater som ikke er en del av Statistikkrådet, som for eksempel Mattilsynet.

Først må det konkretiseres nærmere kriterier for at statistikk bør inngå i et program. Den foreslåtte strukturen for en klassifisering av offisiell statistikk som gitt i kapittel 2 forutsettes akseptert av andre myndigheter, men den må tilpasses på delemnenivå. I tillegg til en preliminær kartlegging gjennom for eksempel et selvvurderingsskjema må denne etter all sannsynlighet suppleres med bilaterale møter med de enkelte myndighetene og SSB. En må bli enig om en prosess for arbeidet og en fordeling av arbeidsoppgaver og beslutninger.

Et forslag til statistikkprogram bør også i størst mulig grad ta inn over seg brukerbehov som eksisterer og som forventes i en kommende periode. Mulige opplegg for brukerhøringer skisseres i kapittel 8, men de ulike foraene der brukere er representert, er ikke satt opp med tanke på tidsplanen til et statistikkprogram. Dette må tilpasses, og det er ikke gitt at man får aktivert alle gitt en kort frist og med noe usikkerhet på hvilket nivå innspillene skal ligge på siden programmet foreløpig ikke eksisterer.

Arbeidet med et program kan ikke formelt starte før det er fattet vedtak om at et program skal utarbeides. Forberedelser i tråd med svar på dette brevet og skisse til emneinndeling som ble presentert på statistikkrådsmøtet, vil bidra til å korte ned tidsbruken.

Et alternativ som kan tenkes å korte ned tidsbruken, vil være et program som i stor grad baseres på dagens statistikkproduksjon og dagens ansvarsdeling. Dette forutsetter at også andre myndigheter godtar rollen som produsent av offisiell statistikk med de forpliktelser som ligger i dette.

Et annet alternativ som synes å være med i tråd med intensjonen i NOU 2018: 7, er å gi SSB et mandat til å utarbeide et forslag til program som også omfatter andre myndigheters offisielle statistikk, herunder en preliminær vurdering av offisiell statistikk og ansvarlig myndighet. Statistikkrådet bør gis en rolle i utarbeidelsen av forslag til program, og det må vurderes hvordan dette arbeidet eventuelt videreføres fra eksisterende Statistikkråd til det Statistikkrådet som er foreslått i NOU 2018: 7.

SSBs direktør skal også etter § 4-3 andre ledd rådspørre Rådet for Statistisk sentralbyrå om programmet. Dette forutsetter at et råd er etablert og fungerende. Videre må det avklares om dette rådet skal uttale seg om andre myndigheters statistikkområder.

13 Administrative og økonomiske konsekvenser

I brevet fra Finansdepartementet etterspørres det administrative og økonomiske konsekvenser av henholdsvis etablering og løpende drift av statistikkprogrammet.

Det er mange faktorer som spiller inn vedrørende økonomiske konsekvenser, og disse faktorene er til dels usikre og dels avhengige av beslutninger som tas og løsninger som velges. Videre er det usikkert hvor sentralisert eller desentralisert statistikksystemet blir, og om hvor mange av dagens medlemmer av Statistikkrådet og eventuelt andre myndigheter som kommer til å produsere offisiell statistikk.

Omlegging, tilpasning og eventuell utvidelse av selve produksjonen av offisiell statistikk som følge av programmet er sannsynligvis den viktigste faktoren med hensyn til administrative og økonomiske konsekvenser. Dette drøftes i liten grad, men et program vil kunne ha betydelige budsjettmessige implikasjoner som følge av nye brukerbehov, utvikling av statistikk, tilpasning til krav til kvalitet på statistikken, tilpasning av formidling av statistikken, fordeling og omfordeling av ansvar innenfor systemet.

Derimot drøftes noen direkte ressursmessige konsekvenser i forbindelse med etablering, drift og oppfølging av programmet og tilhørende oppgaver. Det er ikke inkludert ressursbruk hos andre myndigheter eller statistikkavdelinger i SSB i forbindelse med utarbeidelse av et første utkast til program. Nedenfor følger en vurdering av de ekstra direkte ressursene som er nødvendige for å etablere et statistikkprogram og følge det opp med blant annet kvalitetskontroll. Det skilles mellom ressurser til etablering av programmet og statistikkportalen og oppdatering og drift av disse. Anslaget over ressursbruk er basert på en moderat tilnærming i hvordan oppgavene skal utføres.

- Utarbeidelse av statistikkprogrammet

Programmet må utarbeides og oppdateres. Dette vil bli mest krevende første gang da struktur, innhold og omfang skal etableres i samarbeid med andre produsenter. Programmet må evalueres og prosessen med nytt program må begynne i god tid før utløpet av programperioden, som ennå ikke er kjent. I tillegg vil det utarbeides en liste over statistikker som er gjenstand for årlige endringer, som også må oppdateres, vedlikeholdes og eventuelt besluttes i Statistikkrådet. Det vil være et omfattende arbeid å etablere et program for første gang, som beskrevet over, og det anslås at første gang vil dette kreve to årsverk. Deretter vil det kreve et årsverk for etablering, vedlikehold og oppdatering av program og liste over statistikker. Dette er i tråd med ressursbruk i det sveitsiske statistikkbyrået som utarbeider flerårig statistikkprogram for Sveits.

- Etablering og drift av Statistikkrådet

Statistikkrådets begrunnelse i loven er behovet for samordning, og i så henseende er det naturlig å se det nye Statistikkrådet som en del av programarbeidet.

Byrået skrev i sin høringsuttalelse: *Å styrke statistikkrådet. Statistikkrådet slik det fungerer i dag krever lite ressurser. Utvalget legger opp til at det nye statistikkrådet vil få en betydelig utvidet rolle, og ikke minst at Statistisk sentralbyrås arbeid knyttet til statistikkrådet vil bli mye mer omfattende enn i dag. Blant annet vil det være ressurskrevende å utgi en årlig rapport om kvaliteten på offisiell statistikk. Statistisk sentralbyrå skal også lage et utkast til statistikkprogram som skal sendes på høring*

Sekretariatet, selve samarbeidet og samarbeidsmåtene vil kreve ressurser. I Sverige bruker SCB 2,5 årsverk på nasjonal koordinering. Det svenske statistikksystemet er mer desentralisert enn det norske, målt som andel av offisiell statistikk som produseres av andre myndigheter. Når det gjelder antall andre myndigheter som produserer offisiell statistikk, er systemene nokså like, men det antas at ett årsverk til nasjonal koordinering av det nasjonale statistikksystemet, herunder sekretariat for Statistikkrådet, vil være tilstrekkelig. Det er mulig det kan oppstå noe synergi mellom sekretariatsfunksjonen til Statistikkrådet og utarbeidelse og oppdatering av statistikkprogram som kan tas ut på sikt og avhengig av for eksempel lengden på programperioden. En kort programperiode på for eksempel tre år vil kreve en nærmest kontinuerlig programprosess.

- Statistisk sentralbyrå som kunnskapsbase og normgiver

SSB skal i større grad tilby kurs, opplæring og faglig støtte til andre produsenter av offisiell statistikk enn i dag. Dette vil kreve noen tilpasninger av kurs og infrastruktur og kapasitetsutvidelse, og dette anslås å kreve om lag et halvt årsverk.

- Kvalitetsoppfølging og rapportering

Kvalitetsoppfølging og kontroll av andre produsenter og mer systematisk SSB-intern oppfølging medfører økt ressursbruk. I tillegg må det avsettes ressurser til å rapportere både nasjonalt og internasjonalt.

Byrået skrev dette om kvalitetssikring i høringsuttalelsen: *Kvalitetssikring av systemet for offisiell statistikk og tilsyn av andre statistikkproduserende myndigheter. Statistisk sentralbyrå er enig i behovet for kvalitetssikring. Dette medfører imidlertid økt byråkrati og økt ressursbruk. For at Statistisk sentralbyrå skal kunne gjennomføre et tilsyn som kan gi rimelig sikkerhet for at statistikkproduksjonen utføres iht. kvalitetskriteriene, vil en slik tilsynsoppgave kreve ressurser. Statistisk sentralbyrå har pr. i dag ikke ressurser innenfor rammen til for eksempel å gjennomføre stedlig tilsyn og revisjon av kvalitetssystemene for andre produsenter av offisiell statistikk.*

Opplegget for kvalitetskontroll er forholdsvis detaljert beskrevet i kapittel 10.7 og en oppstilling av forventet ressursbruk er gitt i tabell 2 i det kapittelet. Kvalitetskontrollen er beregnet til å kreve fire nye årsverk, to med seniorrådgiverkompetanse og to med rådgiverkompetanse.

- Etablering og drift av en statistikkportal

Det er skissert to løsninger i kapittel 11.2: en omfattende, integrert løsning og en ekstern noe mindre omfattende en. Det argumenteres for en ekstern og enklere variant av en statistikkportal, og det er også denne varianten som er lagt til grunn i tabellen under. Det er grunn til å anta at det vil være behov for IT-utviklerkompetanse for dette prosjektet, samt en del utvikling og oppfølging fra kommunikasjonsavdelingen for å få til kontinuitet. En regner med at det vil kreve om lag ett årsverk i IT-ressurser for å utvikle løsning, og et halvt årsverk til utvikling og drift fra kommunikasjonsavdelingen.

Økonomiske konsekvenser av statistikkprogrammet

TNOK	År 1	År 2 og fremover
Kvalitetsteam		
Nye årsverk	4	4
Estimert økt kostnad	2860	2860
Statistikkrådet		
Nye årsverk	1	1
Estimert økt kostnad	780	780
Statistikkprogrammet		
Nye årsverk	2	1
Estimert økt kostnad	1560	780
Statistikkportalen		
Nye årsverk	1,5	0,5
Estimert økt kostnad	1250	390
Kurs og opplæring		
Nye årsverk	0,5	0,5
Estimert økt kostnad	390	390
Sum nye årsverk	9	7
Sum økonomiske konsekvenser	6840	5200

Lønnsvekst år 2 og fremover er ikke lagt inn.

Kostnadene omfatter kun lønn og sosiale kostnader, og dersom felleskostnader til husleie, administrasjon, IT, utstyr og andre støttefunksjoner ble inkludert, ville beløpene bli en god del høyere.

14 Informasjon til Statistikkrådet

Statistikkrådet og andre vil bringes inn på et senere tidspunkt i utformingen av et eventuelt statistikkprogram, slik forslaget også legger opp til. Departementet legger likevel til grunn at Statistisk sentralbyrå orienterer medlemmene i dagens Statistikkråd om dette brevet på en egnet måte.

Brevet fra Finansdepartementet ble sendt ut til medlemmene av Statistikkrådet i forkant av møte i Statistikkrådet 3. desember 2018. Foreløpige tanker rundt emneinndeling videre arbeid med nasjonalt program for offisiell statistikk, kvalitetskontroll og statistikkportal ble presentert av SSB på dette møtet. Hvert av temaene og generelle innspill til lovarbeidet ble diskutert i Statistikkrådet. Referatet fra møtet er vedlagt, se vedlegg 15.4.

15 Vedlegg

15.1 Nye og nedlagte statistikker i Statistisk sentralbyrå

I oversikten nedenfor er det listet opp nye statistikker siste seks år og nedlagte siste tre år slik de fremkommer ved å se på statistikkproduktlisten. Ulikt kildegrunnlag er årsak til ulikt tidsintervall for informasjonen. Det at en statistikk er nedlagt, betyr ikke nødvendigvis at den statistiske informasjonen ikke videreføres. For eksempel er folke- og boligtellingsstatistikkene nedlagt som statistikkprodukter med tiårige sykler til fordel for hyppigere og helt registerbaserte oppdateringer av befolkningsstørrelse med mer.

Nye statistikker 2018

arbstatus	Tilknytning til arbeid, utdanning og velferdsordninger
fattigdom	Fattigdomsproblemer, levekårsundersøkelsen
utdansatte	Ansatte i barnehage og skole

Nye statistikker 2017

aldpensj	Alderspensjonister
arblonn	Antall arbeidsforhold og lønn
kredind	Kredittindikator
naringutl	Prisindeks for utleie av næringseiendom
ufore	Uføretrygdede
valgdelaktelse	Stortingsvalget, valgdeltakelse

Nye statistikker 2016

nybolig	Prisindeks for nye boliger
verdipapirer	Verdipapirer
vsu	Varetransportundersøkelsen
vundkomm	Kommunestyre- og fylkestingsvalget, velgerundersøkelsen

Nye statistikker 2015

arbulykker	Arbeidsulykker
banker	Banker og kredittforetak
boforhold	Boforhold, registerbasert
energibalanse	Produksjon og forbruk av energi, energibalanse
energiregnskap	Produksjon og forbruk av energi, energiregnskap
fagskoler	Fagskoler
patent	Patenter, design og varemerker
pengemengde	Pengemengde
velferd	Velferdsytelser - arbeid og stønadsmottak

Nye statistikker 2014

forutland	Fordringer og gjeld overfor utlandet
fritidsbyggomr	Fritidsbyggområder
miljovirk	Miljøøkonomiske virkemidler
renter	Renter i banker og kredittforetak

Nye statistikker 2013

brann_kostr	Brann- og ulukkesvern
kbuss	Kostnadsindeks for buss
kostrahoved	KOSTRA - KOMmune-STat-RApportering
lvm	Livslang læring
materialstrom	Materialstrømsregnskap
nopplinnv	Norskopplæring for voksne innvandrere
omsarb	Ulønnet omsorgsarbeid, levekårsundersøkelsen
piaac	Leseferdigheter og tallforståelse
regnifs	Regnskapsstatistikk for ikke-finansielle stiftelser
tjenestepensj	Tjenestepensjoner
valgkamp	Valgkampbidrag

Nedlagte statistikker 2018

bygganloms	Omsetning i bygge- og anleggsvirksomhet
bygganlord	Ordreindeks for bygge- og anleggsvirksomhet
osi	ordreindeks for industri
varoms	Vassforsyning, avløps- og renovasjonsverksemd, omsetning
veksthus	Veksthus og planteskoler
kv_statres	Kystverkets virksomhet
Folke- og boligtellingene:	
Fobbolig, fobhoved, fobhusinnt, fobhushold, fobsysut	Folke- og boligtellingene

Nedlagte statistikker 2017

inntbarn	Kontante overføringer til barnefamilier
eigarskap	Eigarskap og roller i næringslivet
innlev	Levekår blant innvandrere
regnbors	Nøkkeltall for børsnoterte selskaper
skogbruk	Skogbruk, landbruksundersøkinga
jordbruksareal	Jordbruksareal og husdyr

Nedlagte statistikker 2016

sjoulykker	Sjøulykker
stafo_statres	Statlige virksomheter, utgifter
forlik	Forliksrådenes virksomhet
uhjelpeoecd	Utgifter til utviklingshjelp i OECD-land
folketrygdfond	Statens pensjonsfond Norge
utfolk	Folkehøgskolar

15.2 Om rådgivende utvalg

Mandatet for Statistisk sentralbyrås rådgivende utvalg er som følger:

Mandat for rådgivende utvalg

1. Utvalgene er rådgivende organer for SSB.
2. Utvalgene skal hjelpe SSB med å kartlegge og begrunne de enkelte brukergruppers behov for statistikk og analyse innen bestemte statistikkområder.
3. Utvalgene skal gi SSB råd om prioritering.
4. Utvalgene skal gi SSB råd i planleggingen av enkeltundersøkelser, blant annet om utforming og faglig innhold av undersøkelsene.
5. Utvalgene skal gi råd om hvordan resultatene skal formidles.
6. Utvalgene skal delta i det forberedende arbeidet med neste års virksomhetsplanlegging.

Referat fra møtene i utvalgene med oppsummering av statistikkbehov og prioriteringer er viktig grunnlagsmateriale for SSBs arbeid med å planlegge virksomheten. Referatene sendes DM. SSB godtgjør ikke utvalgsmedlemmene for arbeidet, men kan om nødvendig dekke kost- og reiseutgifter.

Dagens rådgivende utvalg

Per i dag er det 13 rådgivende utvalg ledet av SSB:

- Rådgivende utvalg for energi- og utslippsstatistikk
- Rådgivende utvalg for arealstatistikk
- Rådgivende utvalg for jaktstatistikk
- Rådgivende utvalg for landbruksstatistikk
- Rådgivende utvalg for reiselivsstatistikk
- Rådgivende utvalg for godstransport
- Rådgivende utvalg for persontransport
- Rådgivende utvalg for IKT-statistikk
- Rådgivende utvalg for varehandelsstatistikk
- Rådgivende utvalg for bygg- og anleggsstatistikk og eiendomsomsetning
- Rådgivende utvalg for Svalbard-statistikk
- Rådgivende utvalg for prisstatistikk
- Rådgivende utvalg for utenrikshandelsstatistikk

I tillegg finnes det et brukerforum for FoU- og innovasjonsstatistikk som i all hovedsak fungerer som et rådgivende utvalg. Dette er et felles utvalg for NIFU og SSB som hhv. har statistikkansvaret for FoU-statistikk for universitets- og høyskolesektoren samt instituttsektoren og FoU- og innovasjonsstatistikkene for næringslivet.

For KOSTRA (Kommune Stat Rapportering) er det opprettet 18 arbeidsgrupper og et samordningsråd. Samordningsrådet behandler prinsipielle spørsmål knyttet til rapportering, og

samordner rapporteringen av geografiske data, fagdata, personelldata og økonomi- og tjenestedata fra kommunesektoren.

Momenter knyttet til hvordan utvalgene brukes

I rådgivende utvalg møtes ulike brukergrupper for å snakke om statistikkens relevans og behov for utvikling. De rådgivende utvalgene i SSB har vanligvis ett møte i året.

Representasjonen i de ulike utvalgene er ganske lik med representanter fra departementer, direktorater, bransjeorganisasjoner, forsknings- og analyseinstitusjoner og større private eller statlige bedrifter. I enkelte av utvalgene er det tradisjon for å invitere andre relevante institusjoner til enkeltpunkter på dagsordenen.

De fleste møtene har statusgjennomgang siste år (siden forrige møte), gjennomgang og drøfting av forslag til planer for statistikkene og gjennomgang og drøfting av større statistikkutviklingsprosjekter. Det er også av og til innledninger og presentasjoner av relevante prosjekter i de deltakende institusjonene. Det er varierende grad av aktivitet i utvalgene avhengig av for eksempel om det er et område med store endringer. Videre er det stor aktivitet i utvalg som jobber på tvers, som for eksempel rådgivende utvalg for Svalbardstatistikk.

15.3 Om brukerforum

Brukerkontakt – Lønn og sysselsettingsstatistikken

Lønns- og sysselsettingsstatistikken har ikke rådgivende utvalg lenger, siden det ikke fungerte etter hensikten. Det ble lite innspill og mye enveiskommunikasjon fra SSB, men SSB har vurdert å ta det opp igjen.

Andre fora;

- TBU
- Møter alle organisasjoner/partner i lønnsforhandlingene en gang per år. Som regel en og en. I år ble alle samlet for å få innspill vedrørende ny statistikk
- Faggruppen for IA-avtalen møtes jevnlig. I år ble alle samlet for å få innspill på endringer i sykefraværstatistikken
- Arbeids- og sosialdepartementet en til to ganger per år vedr samarbeid og oppdrag
- KMD vedrørende samarbeid og oppdrag
- Innvandrers Statistikk Prosjekter (rammeavtale) vedrørende innvandrere og arbeidsmarked og referansemøter vedrørende rapporter
- NAV hvert kvartal vedrørende sykefravær
- NAV vedrørende kvalitet og samarbeid
- Analysegruppe vedrørende kvalitet i a-ordningen
- EFF jevnlig på alle nivåer
- Referansemøte juni hvert år vedrørende tilleggsundersøkelse i AKU

Deltar på en rekke seminarer og konferanser

Brukerkontakt - Befolkningsstatistikken

Seksjonen har en rekke møtepunkter med brukergrupper og produsenter i ulike fora, både eksterne og interne der impulser fanges opp. Seksjonen har ingen rådgivende utvalg, men deltar mye eksternt på møter, seminarer, presentasjoner, konferanser osv. hvor brukerne er til stede. I tillegg er seksjonens fagområde etterspurt, noe som gir rom for direkte brukerdiallog gjennom konkrete henvendelser. Å være der brukerne er og lytte til deres signaler er en viktig forutsetning for å sikre en god og meningsfull brukerkontakt.

Befolkningsstatistikk

Befolknings- og innvandringsfeltet er daglig i media og svært få fagområder har flere henvendelser fra brukere. Det gjør at en jevnlig får synspunkter på SSBs statistikk og analyser, som igjen bidrar til at en kan justere statistikkporteføljen i takt med brukerbehovene når det er hensiktsmessig.

I tillegg til denne direkte måten å hente inn brukersignaler på foreligger det flere, mer formelle organiserte samarbeidprosjekter på området. Det er blant annet etablert et løpende samarbeid med Bufdir om publisering av statistikk over barn og unge. Videre er det gjennomført et prosjektsamarbeid mellom SSB, KMD, TØI og NIBR om etablering av ny standard for sentralisering. Et nytt prosjektsamarbeid er etablert mellom SSB, KMD, TØI og representanter fra Fylkesmannen om etablering av ny standard for økonomiske regioner. Det er utviklet et tett samarbeid med KMD om utvikling av hensiktsmessige indikatorer til bosettingskriteriet for inntektssystemet til kommunene.

Det foregår et utstrakt samarbeid internasjonalt både gjennom Eurostat og andre internasjonale organisasjoner. Det er etablert en aktiv nettverksgruppe i nordisk sammenheng som jevnlig arrangerer fagseminarer om aktuelle felles temaer på befolkningsområdet. Gjennom denne kontakten får en også impulser til forbedringer og nyutvikling på feltet.

Gjennom populasjonsforvaltningens arbeid og kontakt med basisregistrene Folkeregisteret og matrikkelen, har SSB god kontroll og innflytelse på datagrunnlaget som brukes på feltet. Denne kontakten og påvirkningen gjør at SSB har god oversikt over kvaliteten og kan påvirke den hvis nødvendig.

Innvandrerstatistikk

Som nevnt over får SSB svært mange synspunkter på statistikker og analyser gjennom direkte kontakt med brukere. Kanskje i enda større grad enn på befolkning er brukertrykket stort på innvandrerfeltet. I tillegg er det kontakt gjennom en rammeavtale for innvandrerrelatert statistikk som kanskje er den viktigste formelle brukerkontakten på området. Gjennom rammeavtalen blir mange av SSBs analyser på innvandrerfeltet bestemt. Det er Kunnskapsdepartementet som er den formelle kontakten i dette samarbeidet, men alle myndighetsorganer som har et ansvar på innvandrer- og integreringsfeltet deltar i dette samarbeidet.

Seksjonen har mye kontakt med journalister fra ulike media som benytter migrasjons- og innvandrerrelatert statistikk og analyser. Blant annet bidrar gruppen med bakgrunnsstoff og i intervjuer i media knyttet til innvandrerstatistiske temaer. I tillegg er det stadig forespørsler om å holde foredrag på grunnlag av innvandrerstatistikken, for eksempel for ulike offentlige

organer, høyskoler, på konferanser i Norge og i utlandet, for forskningsinstitusjoner og kommuner.

SSB har brukere fra de fleste kategorier på innvandrerfeltet:

- Journalister, aviser, radio, tv
- Studenter, norske og utenlandske for studentoppgaver
- Forskere og stipendiater ved ulike forskningsinstitusjoner, universitet og høyskoler
- Kommuneplanleggere
- Fylkesplanlegging i Fylkeskommuner
- Internasjonale organisasjoner (eks. IOM som lager en nettportal om migrasjon, UN Migration)
- Frivillige organisasjoner; Røde kors, Norsk friluftsliv, Norsk folkehjelp
- Departementer og underliggende etater og helseforetak
- Politiske partier
- Personer på twitter og facebook

Den daglige kontakten må undervurderes. SSB forsøker å systematisere denne kontakten og innspill slik at for eksempel gjentakende henvendelser om mangler i statistikken fanges opp og det gjøres en vurdering av hvordan en kan dekke dette gjennom justering av eksisterende statistikk eller eventuelt etablering av ny statistikk.

SSB deltar mye internasjonalt på dette feltet, blant annet gjennom deltakelse i EGRIS- the Expert Group on Refugee and Internally Displaced Persons (IDP) statistics, finansiert av United Nations Statistical Commission (UNSC), SSB og EUROSTAT. SSB deltar aktivt på aktuelle internasjonale konferanser på innvandrerfeltet, og holder som regel innlegg på disse konferansene.

Populasjonsforvaltning

I tilknytning til modernisering av folkeregisteret er det etablert flere formelle fora hvor SSB er representert:

- Ekstern styringsgruppe. Utvalgte produsenter og brukere: UDI, NAV, e-Helse, KS, SSB og SKD. Seks møter årlig
- Eksternt fagråd. Stort antall brukere og produsenter. Seks møter årlig
- Prosjektlederforum. Utvalgte produsenter og konsumenter. Seks møter årlig
- Dialogmøter med prosjektet. Produsenter og konsumenter

Det skal etableres en fast styringsstruktur når modernisert Folkeregister overleveres til linjen hvor SSB skal delta.

- Styringsråd (SR). Rådgivende organ for Skattedirektøren - viktige saker blant annet strategi og veivalg samt endringsforslag
- Bruker-/ endringsråd - Rådet involveres i diskusjoner om status, endringsønsker og videreutviklingsprosjekter
- Arbeidsutvalg - forbereder saker til SR og Bruker-/endringsråd. Sikre behandling og forankring i egen organisasjon

I tillegg har det i flere år vært et fast brukerforum knyttet til Det sentrale folkeregister (DSF) hvor SSB er representert. Her er produsenter og et stort antall brukere med. Det er møter to ganger per år.

SSB utarbeider kvalitetsrapporter knyttet både til matrikkelen og folkeregisteret. Disse sendes Kartverket og SKD, og matrikkelrapportene sendes også kommunene. Rapportene er også underlag for topplerdermøtene mellom SSB og de to institusjonene.

I tilknytning til vår interesse for adresse som sentral variabel både i folkeregisteret og matrikkelen er det etablert et Adresseforum som årlig arrangerer et adresseseminar. Her stiller et stort antall produsenter og brukere. SSB er med i programkomiteen.

Andre brukeraktiviteter på matrikkelsiden:

- Kvartalsvise møter med Kartverket hvor tema er kvalitet i Matrikkelen
- Arbeidsgruppe LovDialog. Her deltar foruten SSB, Direktoratet for Byggkvalitet og KS. I denne gruppen utdypes sentrale utfordringer med gjeldende regelverk i Plan- og bygningsloven, Matrikkeloven og Eierseksjonsloven
- Årlige kvalitetsmøter med Posten
- Mye kontakt med kommunene på matrikkelsiden, arbeidsmøter, samtaler og mailutveksling
- Eksternt matrikkelforum (årlig)
- Løpende kontakt med Norconsult (systemleverandør) angående LMK (lokal matrikkelkopi)
- Løpende kontakt med SERG-miljøet i Skatteetaten angående årlig leveranse, kvalitet osv.

Samarbeidsforum for Enhetsregisteret møtes tre ganger i året. Deltakere på ledernivå fra etatene med registre som er tilknyttet samspillet. Gjelder BR med Enhetsregisteret, Foretaksregisteret og Konkursregisteret, NAV med Aa-registeret, Skatteetaten med momsregisteret og Etterskuddsregisteret inkludert VoF i SSB. Senere utvidet til å omfatte Kartverket med Matrikkelen, a-ordningen ved EFF samt Folkeregisteret.

Møtepunkter og kontakt internt:

Matrikkelforum. Brukerrepresentanter internt møter seksjon for befolkningsstatistikk i SSB. Møter en gang i kvartalet.

Løpende kontakt med interne brukere av populasjonsregistrene - brukerstøtte, brukerbehov og dataleveranser. SSB har utarbeidet målbilde for et modernisert BeReg, og SSB deltar i arbeidet med målbilde for populasjoner i SSB

Deltar og presenterer i møter i ulike sammenhenger internt og eksternt

Partifinansiering

Årlige regionmøter Oslo, Bergen, Trondheim, Tromsø hvor representanter fra partiene deltar. Møter tre ganger i året med KMD, fylkesmannen i Sogn-og Fjordane og partilovnemnda for å

drøfte lovgrunnlaget, datagrunnlag, retningslinjer, skjema, publisering og offentliggjøring av resultatene.

Valgstatistikk

Årlige møter med Valgdirektoratet for å drøfte dataoverføring til valgstatistikken. Jevnlige møter med blant annet Institutt for samfunnsforskning for å drøfte pågående og nye valgdataprosjekter.

Samisk statistikk

Årlige møter med Sametinget som finansierer statistikken. Deltar og presenterer statistikkdelen fra «*Samiske tall forteller*» i årlige presentasjoner i KMD og Sametinget.

Brukerkontakt - Helsestatistikken

Seksjonen har en rekke møtepunkter med brukergrupper i ulike fora. Noen er i form av faste grupper over lang tid, andre mer prosjektorienterte og atter andre mer sporadiske. Nedenfor følger en oversikt.

1) FASTE møtepunkter:

- a) Flere KOSTRA-arbeidsgrupper, minimum to møter i året, samt en del kontakt utover disse. Arbeidsgruppene er ganske bredt sammensatt, eksempelvis er arbeidsgruppe for den kommunale helse- og omsorgstjenesten. HOD er eier og SSB er sekretariat. Utover det er det representanter fra HOD, Helsedirektoratet, KS-sentralt, KS representert med små og store kommuner og KMD. Tilsvarende for andre arbeidsgrupper og under er det en liste over arbeidsgruppene knyttet til seksjon for helse-, omsorg- og sosialstatistikk i SSB:
 - i) Barnevern
 - ii) Sosialhjelp (inkl. kvalifiseringsstønnad)
 - iii) Krisesenter/vold i nære relasjoner
 - iv) Kommunale boliger
 - v) Kommunale helse- og omsorgstjenesten
 - vi) Psykisk helsearbeid og rusarbeid
 - vii) Brann- og ulykkesvern
- b) Kontaktutvalget for helse, omsorg og sosialstatistikk. Møters fire ganger årlig. SSB er sekretariat og representanter fra Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV), Helse- og omsorgsdepartementet (HOD), Helsedirektoratet (Hdir), Statistisk sentralbyrå (SSB), Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), Kommunesektorens organisasjon (KS), Nasjonalt folkehelseinstitutt (FHI) er representerte.
- c) ASSS-samlinger i regi av KS (adskilte samlinger for kommunale boliger, sosialhjelp, barnevern), samt for Pleie- og omsorg og Kommunehelsetjenesten der det er to møter i året der SSB blir invitert både som deltaker og med innlegg.
- d) Samarbeidsmøter med HOD, inkl. oppdatering av vedlegg for databehandleravtalen for spesialistehelsetjenesten
- e) Samarbeidsmøte med HOD om databehandleravtale for KOSTRA-skjema 1, 4, 5, 43.

- f) Statistiksamarbeid med Helsedirektoratet/Samdata, to årlige møter a) oppdatering av vedlegg til avtale b) evaluering av samarbeid. En rekke faglige møter om kvalitetssikring av regnskapsdata. Kontakt ved behov gjennom året.
 - g) Avtale om faste leveranser fra Helsedirektoratet/NPR til SSB. Årlig møte med gjennomgang av erfaringer og kjente utfordringer/endringer for kommende år, som forberedelse til oppdatering av bilag til avtale.
 - h) SSB er i ferd med å etablere faste møtepunkt med Vernepliktsverket for utlevering av data over sesjonspliktige, som mellom anna dannar grunnlaget for statistikk om høyde/vekt og BMI
 - i) På Brann- og ulykkesvernområdet har SSB jevnlig kontakt med DSB for å drøfte dataleveranser og videreutvikling av statistikken på området
 - j) OECD-forum, ledet av HOD. Her møtes en rekke aktører. 2 årlige møter
- 2) Prosjektorienterte grupper (Referansegrupper, oppdragsrelatert mv.) :
- a) Referansegrupper på diverse analyse- og utviklingsprosjekter og rammeavtaler (ASD, Bufdir, m.fl.)
 - b) Løpende kontakt gjennom møter og møterekker med oppdragsgivere som det er inngått FOU-avtaler med
 - c) På tannhelseområdet har SSB jevnlig møte med HOD og avdelinga som er ansvarlige for tannhelsetjenesten for å drøfte både pågående og potensielle oppdrag. Det samme gjelder tannhelsemiljøet i Helsedirektoratet.
 - d) Møter i forbindelse med rolleavklaringer mellom SSB og relevante etater
 - e) Aldersforskning – egne seminarer i regi av Norsk selskap for aldersforskning der flere deltar, og blant annet møter forskere fra Nova og FHI representanter fra Helsedirektoratet og HOD
 - f) Arbeidsulykker og yrkessykdommer – egne møter i Overordnet forum der diverse interessenter fra forvaltningen deltar som regulære medlemmer og møtes om lag årlig eller etter behov
 - g) EHIS/Levekårsundersøkelsen om helse – egne møter med Helsedirektoratet og FHI i planlegging av undersøkelsen som nå gjennomføres hvert fente år – neste gang i 2019
 - h) Helsedataprogrammet/helseanalyseplattformen – egne møter i egne arbeidsgrupper og i referansegruppa om lag hver annen måned i regi av Direktoratet for eHelse
 - i) Eurostat – egne møter i arbeidsgrupper (WG) og tekniske grupper (TG) på statistikkområdene arbeidsulykker/yrkessykdommer og EHIS
 - j) NOMESKO – egne møter i redaksjonskomiteen der gruppen har en representant. Møtes opptil flere ganger årlig, samt mye kontakt utover det.
- 3) SPORADISKE møter i ymse fora:
- a) Seminarer – det er bred og jevn deltakelse på ulike seminarer og konferanser som Helsekonferansen, Helseøkonomikonferansen m.fl.

Brukerkontakt – Inntekts- og levekårsstatistikken

Seksjon for inntekts- og levekårsstatistikk har ingen rådgivende utvalg på sine områder, men mye brukerkontakt gjennom faste rammeavtaler med flere departement.

Fora:

- Årlige møter med KMD knyttet til bolig og boforhold
- Årlige møter med BufDir og BLD knyttet til likestillingsrelatert statistikk
- Årlige møter med JD knyttet til kriminalstatistikk samt deltakelse i RESP og kontakt med POD / Kripos
- Årlige møter med ASD og AvDir knyttet til inntekt, fattigdom, levekår
- ISP-samarbeidet (KD) vedr innvandrere og inntekt, levekår, trygd mm
- Årlige møter med FIN knyttet til faste leveranser, andre behov og statistikk om inntekter for næringsdrivende
- NAV, Skatteetaten og POD/Kripos vedrørende registersamarbeid
- HDir i forbindelse med nytt prosjekt om kosthold
- Større brukerkartlegginger ved behov: f.eks forbruk, tidsbruk, levekår
- Årlige møter med brukere innenfor de ulike temaområdene som EU-SILC dekker

Deltar på en rekke seminarer og konferanser

Brukerkontakt - Utdanningsstatistikken

Seksjon for utdannings- og kulturstatistikk har ingen rådgivende utvalg på sine områder, men mye brukerkontakt gjennom faste rammeavtaler med flere departement.

Eksisterende strukturer og grupper for samarbeid mellom SSB, Udir, VOX og andre aktører innenfor barnehage-, grunnopplæring- og voksenopplæringsstatistikk.

Kontaktutvalget mellom Udir, SSB og KD

Toppmøtet mellom Udir, SSB, KD og VOX

Barnehage:

KOSTRA arbeidsgruppe barnehager

BASIL-faggruppe

KOSTRA arbeidsgruppe grunnskole

GSI faggruppe

Videregående opplæring:

KOSTRA arbeidsgruppe videregående opplæring

Faggruppe VIGO

Kodeverksgruppen

Privatskolegruppa

Samarbeidsforum for VIGO data (tidligere Vigo styringsgruppe)

Samordningsutvalget for styringsinformasjon

Eksisterende strukturer og grupper for samarbeid mellom SSB, KD, NSD, FSAT, VOX og andre.

Fagskole:

Forum for fagskolestatistikk

Universitet- og høyskole:

Referansegruppen for DBH

Arbeidsgruppe for samordning av begreper/definisjoner brukt i universitets- og høyskolesektoren

Kultur:

KOSTRA-arbeidsgruppe kultur.

KOSTRA-arbeidsgruppe kirke.

Samarbeidsmøter med Kulturrådet om museumstatistikken.

Arbeidsgruppe om fag og forskningsbibliotek.

Faste møter med kulturdepartementet om kulturområda og SA.

Faste møter med medietilsynet.

Brukerkontakt – utlån av mikrodata

- Brukerutvalg for SSBs mikrodatatjeneste. 4 møter i året.
- Førstelinjetjenesten har daglig kontakt med brukere (forskere og andre) med besvarelse av ca. 2500 eposter pr. år.
- Ad-hoc møter om rammeavtaler og enkelte forskeropdrag.

15.4 Referat fra møte i Statistikkrådet 3. desember 2018

Sak1 Statistikkloven og nasjonalt statistikkprogram

Status i arbeidet med ny statistikklov og nasjonalt statistikkprogram, kvalitetsoppfølging og en eventuell portal for offisiell statistikk.

Adm. direktør i SSB Geir Axelsen ønsket velkommen og startet med å orientere om status i arbeidet med ny statistikklov. Regjeringen har varslet at de tar sikte på å fremme en lovproposisjon i løpet av 2019. Tidligste tidspunkt for iverksettelse av ny lov vil være årsskiftet 2020.

Emneinndeling som del av strukturen i et nasjonalt program for offisiell statistikk

Anne Gro Hustoft fra SSB presenterte om det SSB har gjort på dette området. Tidsrammen gjør at det er naturlig å ta utgangspunkt i den inndelingen som allerede finnes. Denne dekker mye av de samme områdene som FNs klassifisering av offisiell statistikk og siden SSB publiserer statistikker innenfor alle områder antar vi at denne i all hovedsak dekker områdene som bør inngå i et nasjonalt statistikkprogram. Inndelingen har 21 hovedemner og 90 delemner. Under disse emnene har SSB ca. 320 statistikker. Det ble vist eksempler på hvordan statistikk fra andre enn SSB passer i denne inndelingen. På delemnenivå vil man trolig måtte tilføre noe slik at all offisiell statistikk kan defineres på dette nivået (for eksempel smittevern og vaksiner). Bruk av dette nivået bør sikre nødvendig fleksibilitet i statistikkprogrammet. Inndelingen er i godt samsvar med tilsvarende inndeling i Sverige.

Emneinndelingen ble diskutert. I diskusjonen ble blant annet behovet for gode prosesser og tilstrekkelig fleksibilitet for å kunne ta hensyn til nye statistikkbehov og forpliktelser nevnt.

Kvalitet

Coen Hendriks, SSB innledet om kvalitetsrammeverket for offisiell statistikk og SSBs foreløpige tanker om kvalitetskontroll av offisiell statistikk.

Coen presenterte et mulig opplegg for kvalitetssikring på tre nivåer:

1. Europeisk fagfelleevaluering («peer review») for europeisk statistikk (inngår i norsk offisiell statistikk, europeisk team hvert 5 – 7 år, neste gang trolig i 2021)
2. Kvalitetsevaluering foretatt av SSB årlig basert på selvurderingsskjema
3. Kvalitetsgjennomgang av 2-3 statistikker/områder årlig (stikkprøver med et mer detaljert opplegg).

SSBs statistikker vil bli gjennomgått på samme måte. Opplegget er inspirert av liknende opplegg i Danmark og Sverige, i tillegg til erfaringer fra SSB med interne kvalitetsgjennomganger.

Statistikkrådet diskuterte tematikken. Det var generell tilslutning til opplegget, flere mente at kvalitetssikringen vil bidra til å lære av hverandre.

Statistikkportal

Ingrid Modig, SSB skisserte to muligheter for en felles statistikkportal: En ambisiøs med full integrasjon av all offisiell statistikk med tilhørende tjenester og en enklere variant med en

felles inngang til norsk offisiell statistikk, men hvor statistikken lenkes til og ligger på en enkelte institusjonenes hjemmesider. Hun viste eksempler på begge varianter fra andre land. Det første alternativet vil være krevende, og SSB vil forslå den enklere varianten.

Statistikkrådet diskuterte tematikken, og det kom tydelig frem at brukerbehovene her må være det avgjørende, og at disse må kartlegges nærmere. Det var generell støtte til å arbeide videre med forslaget om en eklere portal som eventuelt kan eventuelt utvikles etter hvert dersom brukerbehov tilsier det..

Generelt

Miljødirektoratet stilte spørsmål om Statistikkrådets rolle og mandat, og viste til en diskusjon om dette for noen år tilbake. Mandatet i dag er tilpasset en ren rådgivende rolle, i lys av ny statistikklov må det ble et nytt mandat hvor utformingen av et statistikkprogram og kvalitetssikring blir sentralt. Viktige stikkord er forankring av dette i tillegg til koordinering, fagnettverk og erfaringsutveksling.

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet tok opp motsetningsforholdet mellom offentlighetsloven og statistisk konfidensialitet. Dette og deling av data generelt er også et punkt som krever mer drøfting i det videre lovarbeidet.

Sak 2 Behovsavklaring knyttet til bruk av geografiske data for statistikkformål

Arvid Lillethun fra Kartverket presenterte den nye nasjonale geodatastrategien som ble lagt fram av KMD 1. november. To tiltak står sentralt: 1) Identifisere kjernedatasett 2) Kartlegge brukerbehov og datatilgang i prioriterte arbeidsprosesser. Geografisk informasjon trengs også til arbeidet med bærekraftmålene (SDG).

Et hovedspørsmål er hvordan dette skal følges opp. Alle departementene har et ansvar.

Kartverket ønsker at SSBs tar et initiativ til å få bedre oversikt over behovet for geografiske data som input til statistikkproduksjonen. SSB er også positive til å presentere forslaget til ny statistikklov og tanker om fremtidig statistikkproduksjon i Geodatarådet.

Eventuelt

Ingen saker

Neste møte

Det legges opp til møte i Statistikkrådet i løpet av første halvår 2019.

Deltakere

Randi Hopland / Fiskeridirektoratet
Tove Aasheim / Fiskeridirektoratet
Else-Karin Grøholt / Folkehelseinstituttet
Ragna Eltun / Landbruksdirektoratet
Ingunn Limstrand / Miljødirektoratet
Ulf Andersen / NAV
Susanne Sundnes / NIFU
Kaja Kathrine Wendt / NIFU
Geir Harald Strand / NIBIO
Kjetil Digre / Utlendingsdirektoratet
Sol Brox / Brønnøysundregistrene
John Nonseid / DIFI
Andreas Fjelltoft / Husbanken
Ingvild Fosse / Husbanken
Arvid Lillethun / Kartverket
Unni Fortun / Kulturrådet
Sigmund Log / NKOM
Knut Kalgraff Skjåk / NSD
Kristin Gåsemyr / NSD
Dermot Dunne / Skattedirektoratet
Irene Hilleren / Utdanningsdirektoratet
Linda Haugan / Helsedirektoratet
Ellen Skaansar / NVE

Fra SSB:

Geir Axelsen
Anne Gro Hustoft
Brita Bye
Coen Hendriks
Dagfinn Sve
Hans Viggo Sæbø
Ingrid Modig
Lasse Sandberg
Lise Mc Mahon
Live Margrethe Rognerud
Richard Ragnarsøn
Trine Westvold

Ikke tilstede:

Statens vegvesen
Oljedirektoratet
Politidirektoratet